

Duna-kavics

A Dunaújvárosi Egyetem online folyóirata 2019. VII. évfolyam V. szám

Műszaki-, Informatikai és Társadalomtudományok

RÉTHY TIBORC

Diákok pályaválasztását meghatározó tényezők

PAP ANTAL JÁNOS

Jövőképzés szakgimnáziumi környezetben

KOLACSEK SÁNDOR

Miért, vagy miért nem akar továbbtanulni a „Z”-generáció?

Dunakavics

A Dunaújvárosi Egyetem online folyóirata 2019. VII. évfolyam V. szám

Műszaki-, Informatikai és Társadalomtudományok

MEGJELENIK ÉVENTE 12 ALKALOMMAL

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

András István, Ágoston György, Balázs László, Nagy Bálint, Németh István,
Rajcsányi-Molnár Mónika, Szabó Csilla Marianna.

Felelős szerkesztő Németh István
Tördelés Duma Attila

Szerkesztőség és a kiadó címe 2400 Dunaújváros, Táncsics M. u. 1/a.

Kiadja DUE Press, a Dunaújvárosi Egyetem kiadója
Felelős kiadó Dr. habil András István, rektor

A lap megjelenését támogatta a Nemzeti Kulturális Alap

TÁMOP-4.2.3-12/1/KONV-2012-0051

„Tudományos eredmények elismerése és disszeminációja
a Dunaújvárosi Főiskolán”.

<http://dunakavics.uniduna.hu/>

ISSN 2064-5007

Tartalom

RÉTHY TIBORC

Diákok pályaválasztását meghatározó tényezők

5

PAP ANTAL JÁNOS

Jövőképkutatás szakgimnáziumi környezetben

21

KOLACSEK SÁNDOR

Miért, vagy miért nem akar továbbtanulni a „Z”-generáció?

47

Galéria

(Sóti István fotói)

68

Diákok pályaválasztását meghatározó tényezők

Összefoglalás: Kutatásom azt igazolta, hogy a felvázolt első két hipotézis (H-1, A diákok pályaválasztását legfőképpen a szülők befolyásolják. H-1/a, A leány tanulók pályaválasztását a szülők kevésbé befolyásolják.) fordítva igaz, vagyis a nők esetében a szülők meghatározó szerepet kapnak, amikor ebbe az iskolába jelentkeznek, viszont a férfiak esetében ez már nem igaz. A pályaválasztási rendezvények jelentőségét, (H-2, A diákok pályaválasztásához a pályaaorientációs rendezvények is jelentősen hozzájárulnak.) azaz a harmadik hipotézisemet igazolta a felmérés. Ezeknek nagy szerepe van az iskola, a pálya kiválasztásában. Ilyen rendezvények érdekesek, informatívak a leendő diákok számára.

Kulcsszavak: Pályaválasztás, iskolaválasztás, szakma, szülő, támogatás, befolyásoló tényezők, pályaaorientációs rendezvény, kérdőív.

Abstract: My research has shown that the first two hypotheses (H-1, Parents are most likely to influence their students' career choices. And H-1 / a, Girls are less influenced by their parents' career choices.) on the contrary, in the case of women, parents have a decisive role when their children come to school, but this is no longer true for men. The importance of career choices, (H-2, Career orientation events also make a significant contribution to student choice.) that is, my third hypothesis was confirmed by the survey. These have a major role to play in the school's choice of course. Such events are interesting and informative for prospective students.

Keywords: Career choice, school choice, profession, parent, aid, influencing, factors, career orientation event, questionnaire.

*Dunaiújvárosi Egyetem,
Mérnök-tanár levelezős
hallgató
E-mail: viptaiborz@gmail.
com

„A különböző pályák megismertetése, a tanulók önismeretre nevelése, a szülőkkel való rendszeres kapcsolat mind a helyes döntés előkészítését szolgálja... A sikeres vagy szerencsés pályaválasztás pedig azt jelenti, hogy a társadalom számára hasznos, az egyén számára pedig értékes önmegvalósításra ad lehetőséget a kiválasztott pálya, illetve szakma.”
(Szilágyi, 2003)

Témaválasztás

A kutatásom témája, azért esett a „Diákok pályaválasztását meghatározó tényezők” címre, mivel én jelenleg nem pedagógusként dolgozom, hanem egész más területen. Azonban, mint gépészmérnök, foglalkoztat a kérdés, hogy a jelen kor ifjúsága miért választ műszaki pályát – a hölgyekre vonatkozóan különösen érdekelt – illetve, mért az adott szakot, oktatási intézményt választja, választotta.

Egy kamaszodó gyermek általában nem tudja mit is fog kezdeni az életével, „mi lesz, ha nagy lesz?”, milyen szakmát is válasszon. Mégis kire számíthat a döntés meghozatala előtt. Segítenek a pedagógusok? Vagy a szülők véleménye a meghatározó? Lehet, hogy hallott már a szakmáról? Egy jó bemutató foglalkozás, nyílt nap meghatározó lehet?

A PÁLYAVÁLASZTÁS, MINT ÉLETKORI FELADAT

Az elmúlt évtizedekhez viszonyítva, ma sokkal több egyéni kreativitás kell ahhoz, hogy egy fiatal „kitalálja”, mivé akar válni felnőtt korában és sokkal nagyobb pszichés befektetést igényel az életúttervezés és a pályaválasztás is.

A lezajlott társadalmi-gazdasági szerkezetváltozások következtében megváltozott a pályaválasztás és az iskolaválasztás jelentősége és tartalma is. A piacgazdaság, a gazdasági válság, az ipar leépülése, bizonyos szakmák eltűnése, a munkanélküliség miatt az egyénnek élete során egzisztenciális választások sorozatával kell szembenéznie.

A pályaválasztás 13–15 éves korban válik először életkori feladattá. A gyermeknek ebben az időben szakmát, pályát kellene választania, ehelyett ma arról dönt, hogy gimnáziumba, szakközépiskolába vagy szakképző iskolába menjen, és szakirányt választ. Sok esetben a diákot a tanulmányi eredménye irányítja egy iskolatípus felé, nem pedig az érdeklődése. A továbbtanulásra választott nem megfelelő iskolatípus, a személyiségének, érdeklődésének és képességeinek nem megfelelő szakma tanulása a pályaválasztás sikertelenségét – a pályára sodródást, a pályaelhagyást – rejti magában.

A legjobb döntések meghozatalához elegendő ismerettel, tapasztalattal kell rendelkezni a szakmákról, azok elérési útjairól, és reális információkkal kell rendelkezni önmagunkról. A pályaválasztás nem egyszeri

alkalom, hanem a korai gyermekkor élményeiben gyökerező, a serdülőkorban kibontakozó, éveken át tartó folyamat. A tanulókat a megfelelő döntés meghozatalában a pedagógusok és a szülők együttesen tudják csak segíteni és támogatni.

A kiválasztott intézmény általános, rövid bemutatása

Oktatási intézmény: Kecskeméti Szakképzési Centrum
Kandó Kálmán Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája
Cím: 6000 Kecskemét, Bethlen körút 63.
OM azonosító: 203041, Telephely kódja: 007

Az iskolában elsajátítható képzések listája

Kecskeméti SZC Kandó Kálmán Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája

	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam	13. évfolyam		
Szakgimnázium	Elektronika				Szakmai lefektetés - OKJ végzettség	Elektronikai technikus	Technikus végzettség
	Faipar					Faipari technikus	
	Gépezészet					Gépgyártás-technológiai technikus	
	Informatika					Műszaki informatikus / Szoftverfejlesztő	
	Képző és iparművészet					Festő, Grafikus, Kerámiaműves, Szobrász	
	Mechatronika					Mechatronikai technikus	
	Ruháipar					Ruháipari technikus	
Szakközépiskola	Asztalos			OKJ szakmai bizonyítvány	Érettségire felkészítés	Érettségi bizonyítvány	
	Finommechanikai műszerész						
	Gépi forgácsoló						
	Hegesztő						
	Mechatronikus karbantartó						
	Női szabó						
	Szerszámkészítő						
Villanyszerelő							
	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12-13. évfolyam			

A dokumentum célja

A kutatás elsődleges célja annak vizsgálata, hogy milyen befolyásoló tényezők jelennek meg a pályaválasztásban, iskolaválasztásban, továbbtanulásban. Ezek alatt elsősorban a szülők befolyásolását, mind közvetve mind közvetlenül (azaz milyen a szülői háttér végzettség tekintetében, illetve az, hogy a pályaválasztásban milyen tényezőként szerepeltek). Kutattam azt is, hogy a pályaválasztásban az iskoláknak, illetve rendezvényeknek mily mértékű a pályaválasztást, az intézménybe való jelentkezést erősíthető szerepe.

A mai „Z”-generáció, már nem ugyanúgy működik, mint a korábbiak. Hallgatnak még a szülőkre? Vagy csak a virtuális világban tévelyegnek és böknek egy pályára? Ezen gondolatok forogtak a fejemben, amikor elkezdtem a témát felvázolni. Aztán eszembe jutott, hogy a személyes találkozást azért ennek a generációnak is meg kell tapasztalni, azaz az iskola nyílt napja, pályaaorientációs rendezvény kap-e hangsúlyt?

Ezek a gondolatok adták meg a 2 fő, illetve az alhipotézist:

H-1, A diákok pályaválasztását legfőképpen a szülők befolyásolják.

Azaz arra gondoltam, hogy a legfajsúlyosabb, és a legmeghatározóbb tényező a szülő. Ezzel kapcsolatban több kérdés is megfogalmazódott bennem, illetve több kérdést is megpróbáltam kutatni, illetve egy kicsit a családi háttérben is kutattam. Azért is, mert a mai oktatásban fontos szerepe van a családi háttérnek, a háttérindexnek, amit a hétköznapiakban nem számokkal, hanem emberi sorsokkal jellemezhetünk

H-1/a, A leány tanulók pályaválasztását a szülők kevésbé befolyásolják

Itt arra gondoltam, hogy mivel a műszaki terület eléggé férfias, ezért a szülők nem szeretnék, ha gyermekük ilyen irányban folytatná a képzését, azaz aki ilyen irányba indult el, azt a szülők kevésbé befolyásolták a döntés meghozatalában.

H-2, A diákok pályaválasztásához a pályaaorientációs rendezvények is jelentősen hozzájárulnak

Vagyis a hipotézisben végig gondoltam, hogy ha valaki elmegy egy ilyen rendezvényre, mert érdeklődik az adott terület iránt, akkor az újabb impulzust, esetleg megerősítést kaphat. A felállított hipotézisek vizsgálata, és kiértékelése a Kecskeméti Szakképzési Centrum Kandó Kálmán Szakgimnáziuma és Szakközépiskola 9. és 10. évfolyamára járó tanulók körében történt.

Az eszköz kiválasztása

A felállított hipotézisek vizsgálatához eszközként a kérdőíves megkeresést választottam. Azért esett a választásom erre, mivel ahogy már megjegyeztem, nem vagyok gyakorló pedagógus, azaz nincs közvetlen kapcsolatom diákokkal. A feldolgozást, illetve a felmérést azzal is megkönnyítettem, hogy azt elektronikus úton lehetett kitölteni, így nem kellett személyesen megjelennem, valamint nem jelentett problémát a kézírások feldolgozása, a kérdőívek begyűjtése. Meg kell jegyezni, hogy az intézmény igazgatója – Juhász Imre – segítségével nélkül ez nem működhetett volna, hiszen rajta keresztül jutott el a link a megkérdezett diákokhoz.

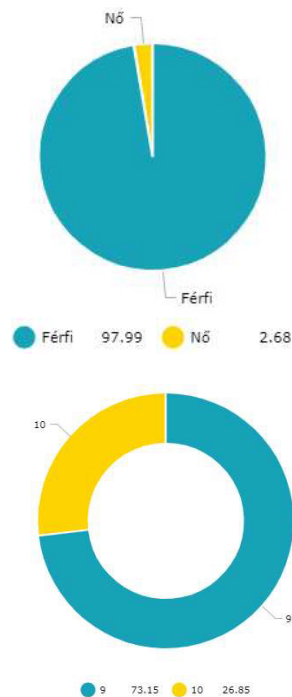
A kérdőívek feldolgozása

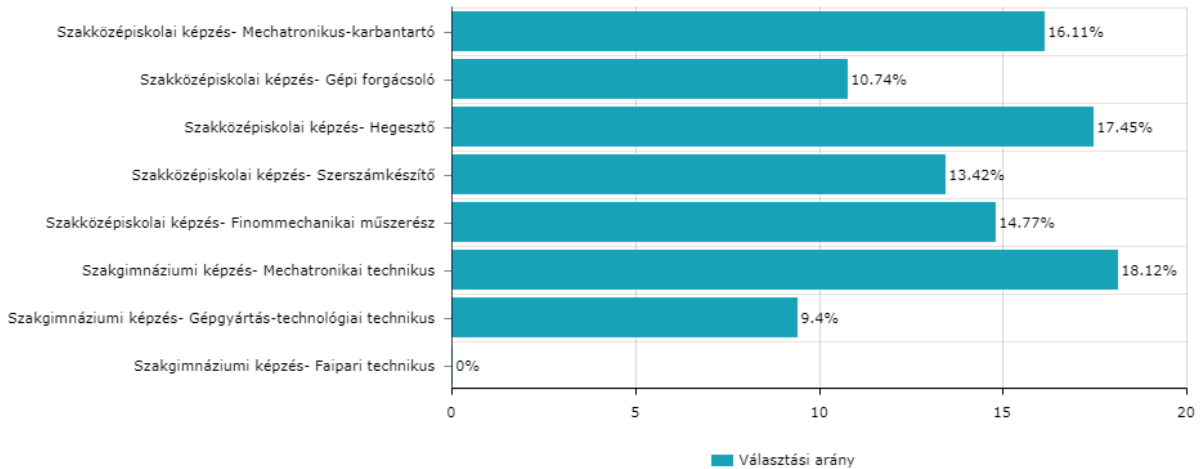
- A kutatási kérdőívét 149 fő töltötte ki,
- 8 Szakirányt kérdeztünk meg,
- N=149 érvényes választ adó közül 4 nő.

Vagyis, ahogy előre gondoltam, az iskola diákjai túlnyomó többségben férfiak, amit az alábbi diagram is szemléltet. Az alhipotézis mintavételezési száma alacsony, de a lány tanulók száma is az.

Évfolyam szintre bontva a válaszadók:

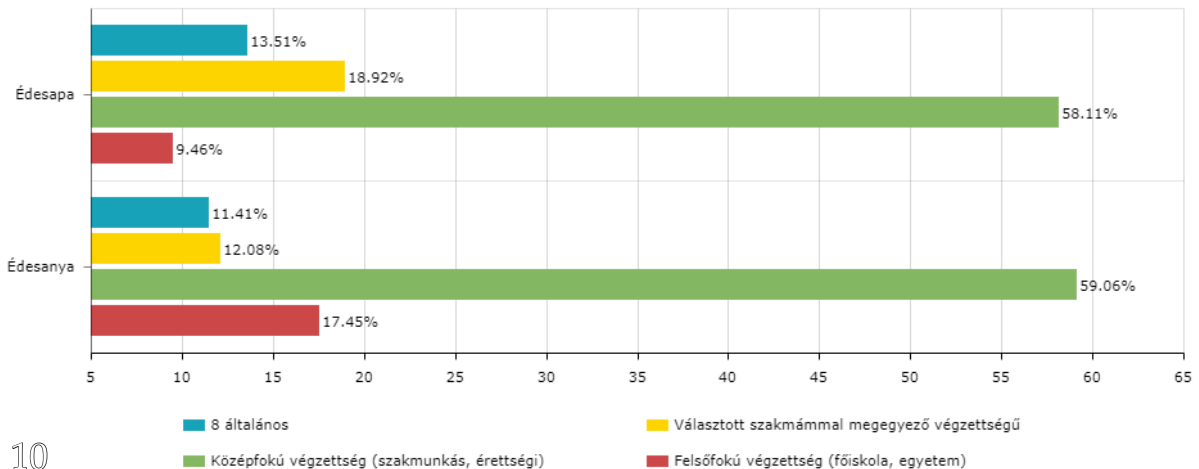
Az eredmény érdekessége, hogy a válaszadók többsége 9. évfolyamra jár, azaz a pályaválasztási emlékek közelebbiek, illetve a hajlandóságuk valószínűleg magasabb volt, mint a 10. évfolyamra járóké. De a minta így is reprezentatív. A következő kérdés már a szakirányra vonatkozott melyet a következő oldalon található ábra szemléltet.

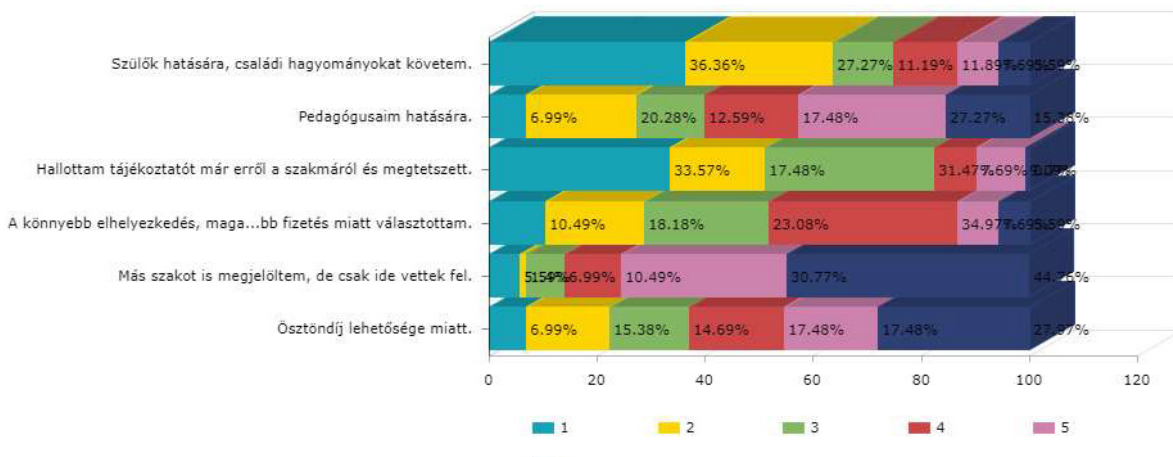
A megoszlás szakképzésekként tekintve viszonylag kiegyensúlyozott, azaz minden szakról érkezett be megfelelő mennyiségű kérdőív!

Ahogy már említettem, nem volt célja a kutatásnak a családi háttér (háttérindex) vizsgálat, de mégis tettem fel egy-két kérdést ezzel kapcsolatban is. Az egyik a szülők végzettségére vonatkozott. Ezt azért is tartottam érdekesnek, mivel a családi tradíciók, szülők szakmai beállítottsága, végzettsége is befolyásolhatja a diákok választását.

Az nem volt meglepő, hogy az édesapa foglalkozása sokszor megegyezik a tanuló által választottal, de ez 20% alatti, viszont meglepett, hogy az édesanyák képzettsége magasabb, és hogy az azonos szakmát gyakorlók között akad nagy számú édesanya is!

A KÖVETKEZŐ KÉRDÉS KÖZVETLENÜL A HIPOTÉZISRE VONATKOZOTT, VAGYIS, HOGY „KINEK A HATÁSÁRA VÁLASZTOTTA A SZAKMÁT”:

Ezt súlyozva az alábbiakban szemléltettem: Az érték a sorrendiségben elfoglalt helyet jelenti, azaz az adott választ hányadikként és milyen arányban jelölték meg a tanulók:

		Szülők hatására			Kumulatív szá-
		Gyakoriság	Százalék	Valós százalék	zalék
Érték	1	52	34,9	36,4	36,4
	2	39	26,2	27,3	63,6
	3	16	10,7	11,2	74,8
	4	17	11,4	11,9	86,7
	5	11	7,4	7,7	94,4
	6	8	5,4	5,6	100,0
Összesen		143	96,0	100,0	
Hiányzó	Rendszer	6	4,0		
Összesen		149	100,0		

Itt látható, hogy első helyen 52 fő jelölte meg a szülőket legfőbb meghatározó tényezőként, 39 fő pedig másodikként. Tehát, hogy a szülőknél meghatározó szerepe van a döntésben az itt is látható, de azért nem mindenkire jellemző. Az alábbiakban a többi megjelölhető válasz részletezését ismertetem a fenti logikai bontás szerint.

Pedagógus hatására

		Gyakoriság	Százalék	Valós százalék	Kumulatív százalék
Érték	1	10	6,7	7,0	7,0
	2	29	19,5	20,3	27,3
	3	18	12,1	12,6	39,9
	4	25	16,8	17,5	57,3
	5	39	26,2	27,3	84,6
	6	22	14,8	15,4	100,0
	Összesen	143	96,0	100,0	
Hiányzó	Rendszer	6	4,0		
Összesen		149	100,0		

Tájékoztató alapján

		Gyakoriság	Százalék	Valós százalék	Kumulatív százalék
Érték	1	48	32,2	33,6	33,6
	2	25	16,8	17,5	51,0
	3	45	30,2	31,5	82,5
	4	11	7,4	7,7	90,2
	5	13	8,7	9,1	99,3
	6	1	,7	,7	100,0
	Összesen	143	96,0	100,0	
Hiányzó	Rendszer	6	4,0		
Összesen		149	100,0		

Könnyebb elhelyezkedés, magasabb fizetés

		Gyakoriság	Százalék	Valós százalék	Kumulatív százalék
Érték	1	15	10,1	10,5	10,5
	2	26	17,4	18,2	28,7
	3	33	22,1	23,1	51,7
	4	50	33,6	35,0	86,7
	5	11	7,4	7,7	94,4
	6	8	5,4	5,6	100,0
	Összesen	143	96,0	100,0	
Hiányzó Rendszer	6	4,0			
Összesen	149	100,0			

Ide vettek fel

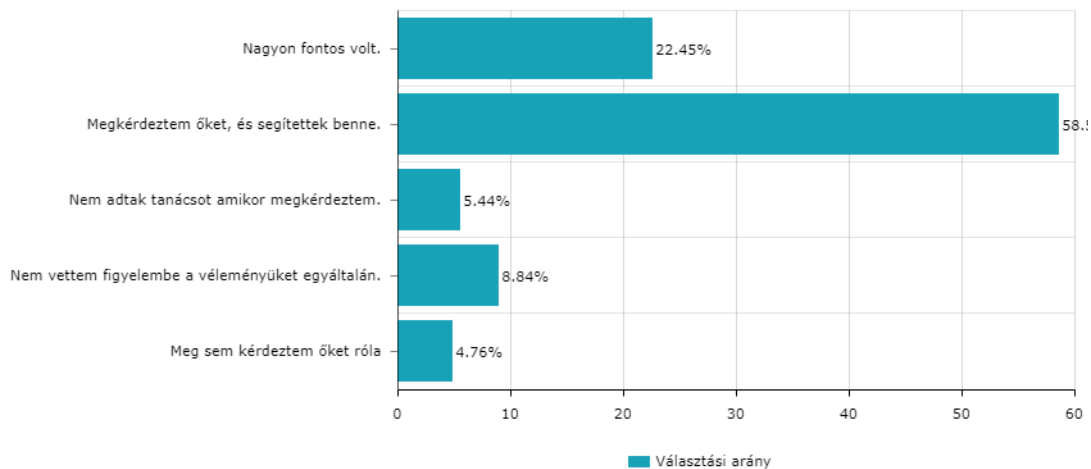
		Gyakoriság	Százalék	Valós százalék	Kumulatív százalék
Érték	1	8	5,4	5,6	5,6
	2	2	1,3	1,4	7,0
	3	10	6,7	7,0	14,0
	4	15	10,1	10,5	24,5
	5	44	29,5	30,8	55,2
	6	64	43,0	44,8	100,0
	Összesen	143	96,0	100,0	
Hiányzó Rendszer	6	4,0			
Összesen	149	100,0			

Ösztöndíj miatt

		Gyakoriság	Százalék	Valid Percent	Kumulatív százalék
Érték	1	10	6,7	7,0	7,0
	2	22	14,8	15,4	22,4
	3	21	14,1	14,7	37,1
	4	25	16,8	17,5	54,5
	5	25	16,8	17,5	72,0
	6	40	26,8	28,0	100,0
	Összesen	143	96,0	100,0	
Hiányzó Rendszer	6	4,0			
Összesen	149	100,0			

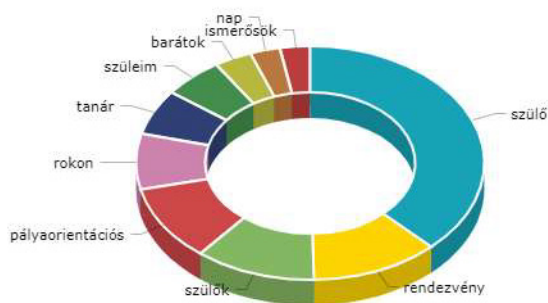
		Egyéb			
		Gyakoriság	Százalék	Valós százalék	Kumulatív szá- zalék
Érték	3	1	,7	50,0	50,0
	4	1	,7	50,0	100,0
	Összesen	2	1,3	100,0	
Hiányzó	Rendszer	147	98,7		
Összesen		149	100,0		

Mennyire volt meghatározó a szülők véleménye, amikor ezt a szakmát választotta?

A fenti válaszból kiolvasható ismételten, hogy a szülők meghatározók a döntésben, de nem csak nekik van szerepük, vagy nem ismerik el teljes mértékben azt, hogy ők mondták ki az „I”-re a pontot, hiszen ebben a korban már szeretik a diákok az önállóságukat mutatni.

Ezt megerősítő kérdéssel is vizsgáltam, azaz ki segítette a döntést:

szülő	36.24	rendezvény	11.41	szülők	10.74	pályaeorientációs nap	10.07	rokon	7.38
tanár	6.04	szüleim	5.37	barátok	3.36	nap	2.68	ismerősök	2.68

A szülők összesen 52,35%, a pályaeorientációs nap (rendezvény) 24,16 %-ot mutatott, de a diákok itt szabadon írhatták be válaszukat. A fenti 3 kérdésre adott válasz alapján megerősíthető az, hogy a szülőknek fontos szerepük van a döntésben.

A fentiek alapján, hipotézis nem elfogadható hiszen látszik az, hogy meghatározó tényező, de nem kimagasló arányban választották ezt a lehetőséget, vagyis nem igaz, hogy:

„A diákok pályaválasztását legfőképpen a szülők befolyásolják”.

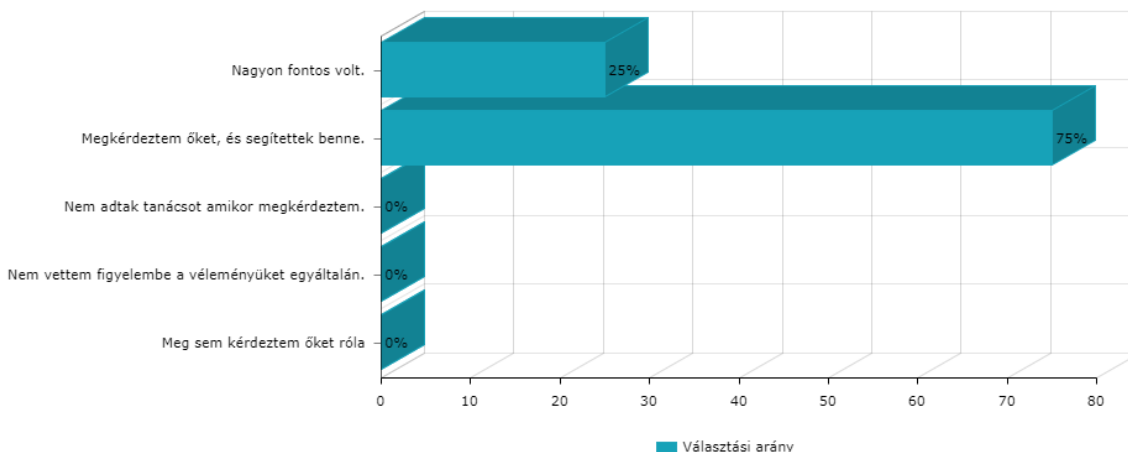
AZ ALHIPOTÉZIST A NŐKRE VONATKOZÓAN TULAJDONKÉPPEN A FENTI HIPOTÉZISBŐL ÁLLÍTOTTAM FÖL:

Az intézménybe járó leány tanulók pályaválasztását a szülők kevésbé befolyásolják

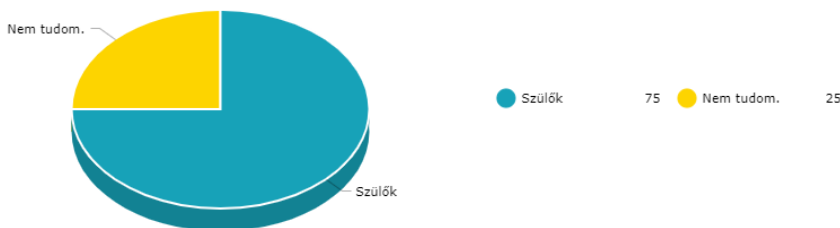
Sajnos a mintavétel itt 4 fő válaszadóra (N=4) vonatkozott, így a reprezentativitás megkérdőjelezhető, de gyakorlatilag mégis elmondható, hogy a célcsoport megkérdezésre került és választ is adott.

A válaszok kiértékelése azonban meglepett, hiszen nem erre számítottam. A válaszokat az alábbiakban szemléltetem.

Szülők véleményének súlya a döntésben:

Hasonló a teljes mintához, és itt sem egyértelmű mert az árnyékolt kérdés lehet, hogy szimpatikusabb volt számukra és függetleníthették ezáltal kissé magukat a szülőktől.

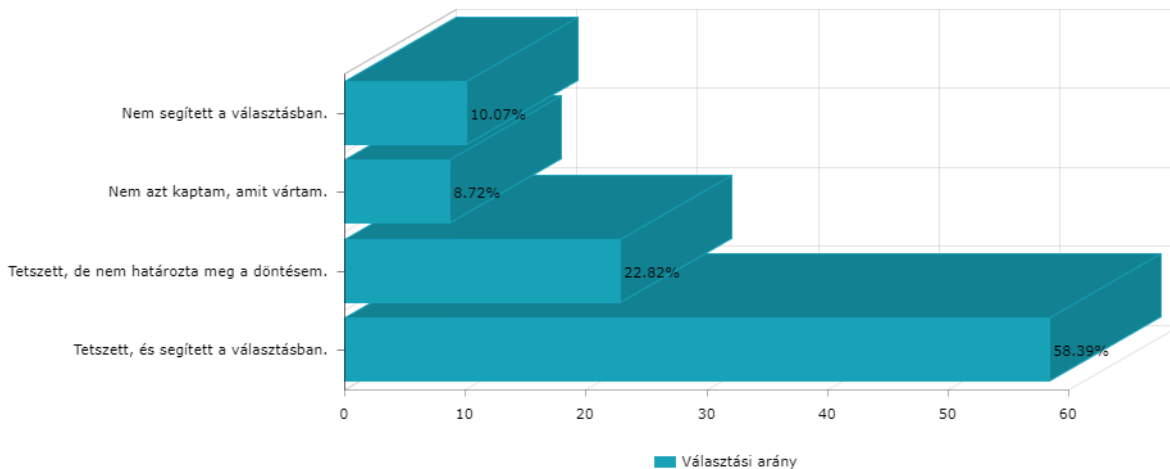

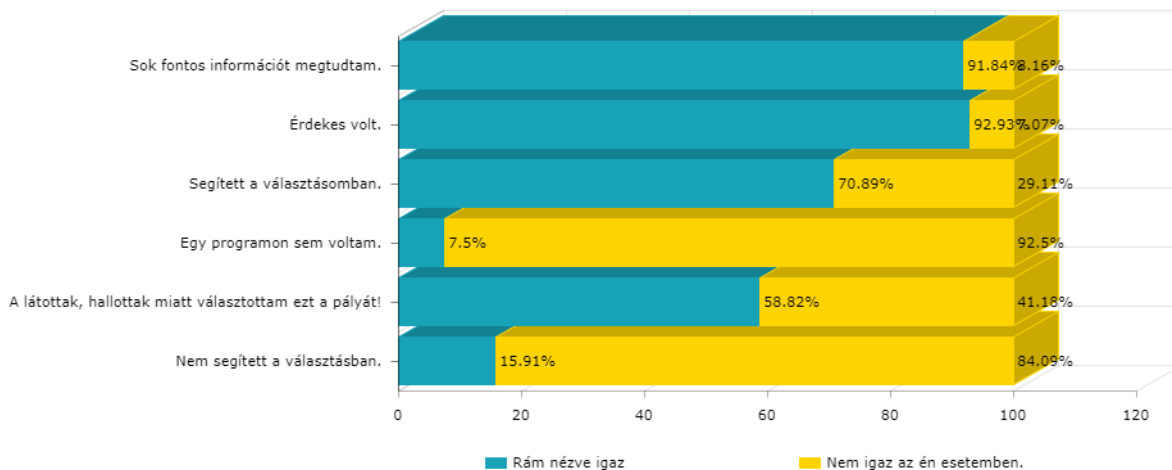
Tehát a hipotézist itt sem tudtam igazolni, mert az ellenkező eredményt mutat a válaszokból adódó eredmény.

A harmadik hipotézisben arra gondoltam, hogy sok rendezvény kerül a diákok látókörébe az iskola-választást megelőzően, annak érdekében, hogy megfelelően tudjanak dönteni. Ha a diákok elmennek egy ilyen programra, akkor az meghatározó lehet a számukra. Ezekre vonatkozó kérdések és válaszok aránya az alábbiakban olvasható:

Milyen mértékben járult hozzá a nyílt nap a döntéshez?

Azaz informatív volt számukra, segítette a döntést, illetve nagyjából a 2/3-uknak meghatározó szerepet adott a program a választásban. Ennek alapján a hipotézis igaz, vagyis *a diákok pályaválasztásához a pályorientációs rendezvények is valóban jelentősen hozzájárulnak.* ✓

Összefoglalás

A kutatásban 149 db kérdőívet dolgoztam fel. A visszakapott kérdőívek aránya igen nagy aktivitást jelez a témával kapcsolatban.

A megkérdezett két évfolyamon a tanulóknak nagy része 9. évfolyamra jár és férfi.

Kutatásunk azt igazolta, hogy a felvázolt első két hipotézis fordítva igaz, vagyis a nők esetében a szülők meghatározó szerepet kapnak, amikor ebbe az iskolába jelentkeznek, viszont a férfiak esetében ez már nem igaz. Ez érdekes, hiszen pont az ellenkezőjére gondoltam, azaz, hogy a hölgyek maguk döntenek arról, hogy műszaki középiskolában tanulnak és az hogy a fiúk még éretlenebbek, a szülőknek szignifikánsan magas, szinte kizárólagos szerepük van abban, hogy hol folytassanak tanulmányokat a diákok.

A pályaválasztási rendezvények jelentőségét, azaz a harmadik hipotézisemet igazolta a felmérés. Ezeknek nagy szerepe van az iskola, a pálya kiválasztásában. Ilyen rendezvények érdekesek, informatívak a leendő diákok számára.

A válaszadási lehetőségnél ritkán adtam nyitott mondatként lehetőséget, mert a mai fiatalok hajlamosak nem a témához illő dolgokat is beírni, csak a hecc kedvéért. Erre csak ellenőrző kérdésnél hagytam

lehetőséget. Ennek a kérdésnek a feldolgozása jelenthetett volna többletmunkát, de itt is eléggé könnyen összefűzhetőek lettek a válaszok, és leolvashatóak lettek a főbb számok.

Mindenkinek javaslom a kutatáshoz, az elektronikus kérdőíveket, és különösen az onlinekerdoiv.com honlapot, ami nagyon felhasználóbarát. Könnyű a kérdőívet megosztani, értékelni, különféle szűrőket alkalmazni, eredményeket exportálni. Az export-lehetőségek közül az excel (csv) fájl pedig a spss programban felhasználható a további feldolgozáshoz.

Véső konklúzióként kijelenthető, hogy az iskoláknak érdekes, informatív rendezvényekkel, nyílt napokkal kell felkelteniük az intézményük szakjaik iránt az érdeklődést elsősorban a diákok, de azért nem elhanyagolható mértékben a szülők számára is, hiszen mindkettő fontos tényező!

Jövőképkutatás szakgimnáziumi környezetben

Összefoglalás: A szakgimnáziumban végzett kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy mi befolyásol egy fiatal életét meghatározó döntésében az informatika pálya választásakor. Tradicionális gondolkodásmód szerint a szülők befolyása meghatározó ebben a sorsfordító kérdésben. A szerző arra is keresi a választ, hogy a kezdeti lelkesedés a választott szakirányban milyen irányban változik, erősödik vagy gyengül a képzés folyamán vagy esetleg tényleges életcél válik belőle. Általános nézet, hogy a jobb tanulmányi eredményt elérők nagyobb arányban tanulnak tovább a választott szakterületen. A kutatás eredménye azt mutatja, hogy a szülői javaslat már nem meghatározó, ellenben az osztálytársak és a barátok befolyása válik elsődlegessé. Az eredmények tükrében megállapítható, hogy a képzés során az informatika iránti érdeklődés lényegében nem változik.

Kulcsszavak: Pályaválasztás, továbbtanulás, iskola, döntés, befolyásolás, érdeklődés, lehetőség, célkitűzés, család, barátok.

Abstract: Research carried out at a secondary school intended to find out what may influence a student on deciding to study Information Technology. According to the traditional way of thinking the influence of the parents is considered to be determining in this inevitable question. The author's intention is to find the answer how the initial enthusiasm for the chosen specialization changes, whether it gets stronger, weakens during the studies or it becomes the objective of life. It is generally stated that students with better results continue their studies at a higher proportion in the chosen field. The results of the research also indicate that parents' proposal is not so determining but the classmates and friends' influence becomes primary. It is verifiable on the basis of the data collected, that interest in Information Technology does not alter during the course of the training.

Keywords: Career choice, further education, school, decision, influence, interest, opportunity, objectives, family, friends.

*Dunaiújvárosi Egyetem,
Tanári Szak, Mérnökktanár
hallgató
E-mail: pap.antal@gmail.com

„Tanulj meg mindent, amit lehet, amikor csak lehet, akitől csak lehet! Egyszer eljön az az idő, amikor hálás leszel ezért magadnak.”

/Sarah Caldwell/

Forrás: <https://portalmanagement.ro/wp-content/uploads/2017/05/keys-to-happiness-success.jpg>

Bevezető

A pályaválasztás mindig meghatározó pillanat egy fiatal életében. A mai információs társadalomban számos lehetőség áll rendelkezésre, hogy megismerjünk egy szakmát: szakmai napok, pályaválasztási tanácsadás, üzemlátogatások, szakmai bemutatók, családi minták, tanári javaslatok. A tantárgyi kedvelés valamint a tantárgyi eredmények szintén hozzásegíthetnek a megfelelő döntés meghozatalához. A tapasztalatok szerint befolyásoló tényezők között leggyakrabban a saját ismeretek, szülők tanácsai a közvetlen környezeti hatások, az osztálytársak szemlélete a meghatározó tényezők egy ilyen döntésben. A későbbi statisztikai adatok, eredmények azt mutatják, hogy a pályát választó fiatalok körében nagyszámú a pályamódosító és pályaelhagyók aránya.

1. kép.

Forrás: <http://www.fitbeat.com/sense-purpose-life-increases-longevity/>

Kutatás helyszíne

Szegedi SzC Gábor Dénes Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája, 6724 Szeged, Mars tér 14.

Az iskola meghatározó Szeged szakgimnáziumai tekintetében, hiszen létszáma a legmagasabb a városban, 1300 fő körül van. Az informatikai osztályokból évfolyamonként kettő indul, átlagosan 30 fős osztálylétszámmal, azaz körülbelül 230 fő vesz részt a nappali képzésben 9–12. évfolyamon.

Kutatásomat az informatikai osztályok körében végeztem, ahol az a jelenség, miszerint a pályát választó fiatalok körében nagyszámú a pályamódosítók és pályaelhagyók aránya gyakran tapasztalható. Az iskolában a tanulói eredmények, hasonló kategóriába tartozó nagy szakgimnáziumi eredményekkel összevetve, azt mutatják, hogy iskolánk tanulói matematika tárgyból jobban teljesítettek az átlagnál, míg szövegértésben nincs szignifikáns különbség az országos átlaghoz képest. Ezt az eredményt támasztja alá a legutóbbi statisztikai mutató a 2017-es kompetenciamérés alapján. [1]

[1] FIT-jelentés. Országos kompetenciamérés. Telephelyi jelentés. Összefoglalás, 2017

1. ábra. Tanulók átlageredménye.

Mérési terület	Évfolyam	Képzési forma	Átlageredmény (megbízhatósági tartomány)					
			A telephelyen	Országos	Az első viszonyítási csoport		A második viszonyítási csoport	
					Neve	Eredménye	Neve	Eredménye
Matematika	10.	szakgimn.	1681 (1665;1699)	😊 1647 (1646;1648)	Szakgimn. .	😊 1620 (1618;1622)	Nagy szakgimn. 😊 1648 (1646;1650)	
Szövegértés	10.	szakgimn.	1615 (1591;1631)	😐 1613 (1612;1614)	Szakgimn. .	😊 1584 (1582;1586)	Nagy szakgimn. 😐 1604 (1602;1606)	

- 😊 A telephely eredményénél szignifikánsan alacsonyabb az adott érték
- 😐 A telephely eredménye nem különbözik szignifikánsan az adott értéktől
- 😡 A telephely eredményénél szignifikánsan magasabb az adott érték

2. ábra. A telephely eredménye a tanulók CSH-indexének tükrében 2017-es eredmények.

Mérési terület	Évfolyam	Képzési forma	A tényleges eredmény a várhatóhoz képest	
			Országos regresszió alapján	A megfelelő képzési forma/településtípus telephelyeire illesztett regresszió alapján
Matematika	10.	szakgimn.		
Szövegértés	10.	szakgimn.		

- A telephely eredménye szignifikánsan magasabb a várhatónál
- A telephely eredménye nem különbözik szignifikánsan a várhatótól
- A telephely eredménye szignifikánsan gyengébb a várhatónál

A fenti táblázatból következik, hogy iskolánk tanulói a telephelyen mért családi háttérindex tükrében matematikából jobban teljesítenek a vártnál, míg szövegértés területén a telephely eredménye nem különbözik szignifikánsan a várttól. A matematika szervesen kapcsolódik az informatikához ezért, általában a jobb matematikai képességű tanulók választják iskolánk informatikai tagozatát.

Kutatási előzmények háttere, eredményei

A pedagógusi pályám során sokféle motiváltsági szinttel rendelkező diákkal találkoztam. A tanulás hatékonyságát úgy gondolom, hogy meghatározza a határozott jövőkép, ami vezérfonal lehet a diákok élete során. Aki határozottabb célokkal, jövőképpel rendelkezik, azoknak a motiváltságuk további ösztönzést jelent a jobb eredmények elérésére. A karrierépítésnél nagy jelentőséggel bír az a tevékenység, amit szívesen végzünk. A kutatásom referenciaalapját képezi Mulik Tünde: *Mi alapján döntenek a fiatalok? – egy kutatás tapasztalatai* címmel megjelent cikke, amely a Nemzeti pályaeorientációs portálon jelent meg 2010-ben. Kíváncsi voltam, hogy az általa kutatott területen, a 10–12. évfolyamon ezek az eredmények érvényesek-e vagy változás következik be. Mulik Tünde kutatásának eredményét így foglalta össze:

„A karrier kiválasztása tekintetében a 13–14 éves gyermekek körében a legjelentősebb meghatározó tényező a szülők és az iskola befolyása. A kutatás eredményei megerősítik a szülők befolyását, akik a szakmákat inkább a megélhetés oldaláról rangsorolják. A karrier kiválasztása általában nem a konkrét ismereteken és/vagy a társadalmi presztízsen alapul. A gyermek iskoladöntésével kapcsolatban kisebb befolyással bír, mint a tv, az internet vagy a kortárs csoportok által javasolt modellek.”

Hipotézisek

Ahhoz, hogy bepillantást nyerhessek az iskolánk diákjainak álláspontjáról, az alábbi hipotéziseket fogalmaztam meg:

1. Az informatika szakirányt a tanulók leginkább szülei javaslatára választják.
2. A diákok informatika tantárgyakkal kapcsolatos attitűdje erősebb/gyengébb a magasabb évfolyamon tanulók körében.
3. A magasabb tanulmányi eredménnyel rendelkezőket inkább jellemzi továbbtanulási hajlandóság.

Kutatási módszer, eszköz

Egy 24 kérdésből álló kérdőívet állítottam össze, amelyben az alábbi kérdéstípusok fordultak elő: információk a résztvevőkről, egyszeres választás, többszörös választás, nyitott szöveges kérdés, értékelőskála, válaszmátrix, rangsorolás.

A felmérést az iskolában <http://online-kerdoiv.com/> weboldalon végeztem, ahol 174 tanuló töltötte ki elektronikus formában.

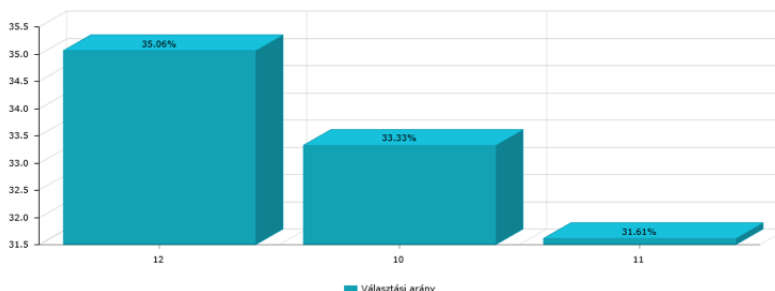
Kutatás időtartama 2019.03. 20.–2019. 05. 01.

Kérdőív adatainak feldolgozása SPSS. program segítségével történt.

Kutatási eredmények

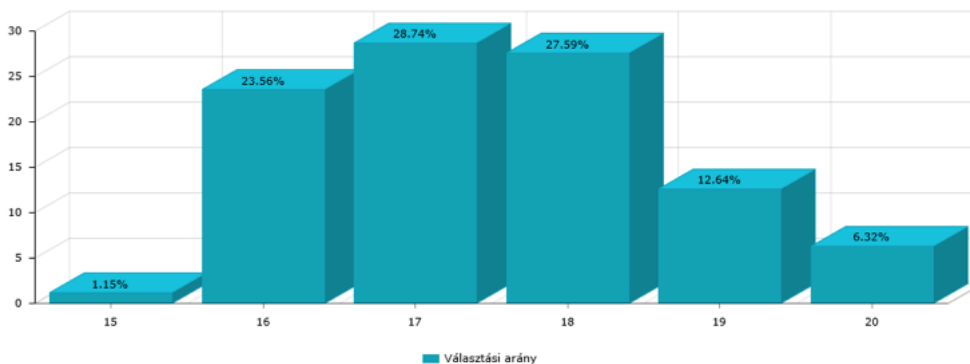
A kutatás eredményeit diagramok segítségével mutatom be, minden egyes kérdést külön elemezve és a következtetéseket levonva. A nagy N a válaszok számát jelöli (nem minden tanuló válaszolt minden kérdésre).

3. ábra. A válaszadók száma és összetétele N=174.

A vizsgált évfolyamokon a létszám és a válaszadók összetétele az alábbiak szerint alakult: 10. évfolyamon 58 fő, 11. évfolyam 55 fő, 12. évfolyam 61 fő. A mintában az eloszlás közel azonos volt.

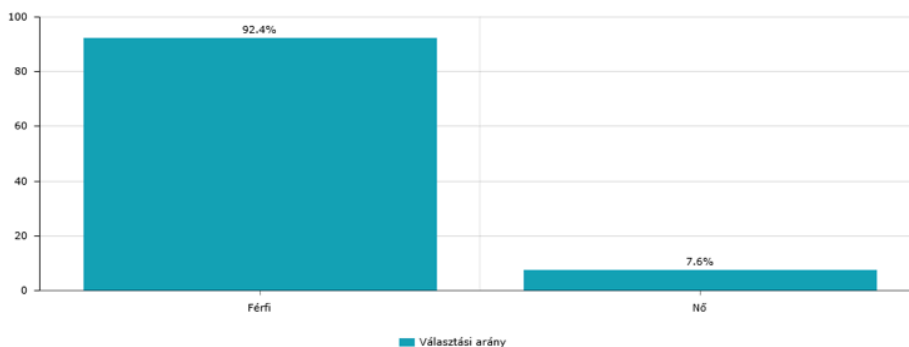
4. ábra. A válaszadók kor szerinti megoszlása N=174.

15 éves 2 fő, 16 éves 41 fő, 17 éves 50 fő, 18 éves 48 fő, 19 éves 22 fő, 20 éves 11 fő

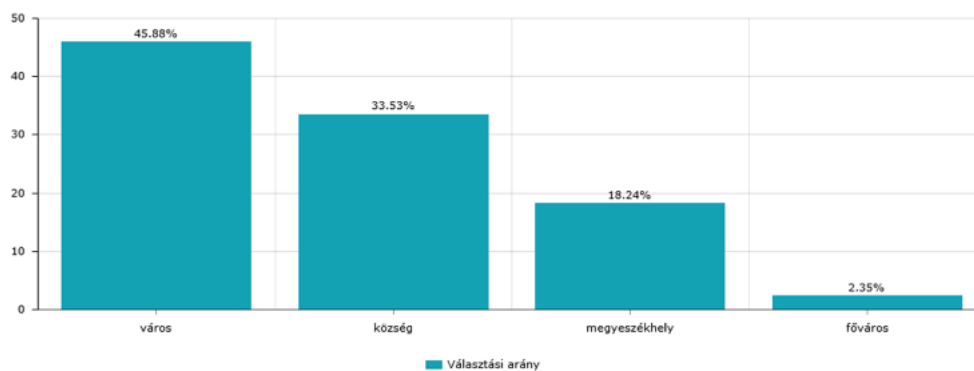
A mintának a korosztály szerinti megoszlása: 15–20 év közötti. Kettő diák tartozik a 15 éves korcsoportba, míg a 20 éves korcsoport a populáció 6,32%-a.

5. ábra. A nemek aránya a mintában N=171.

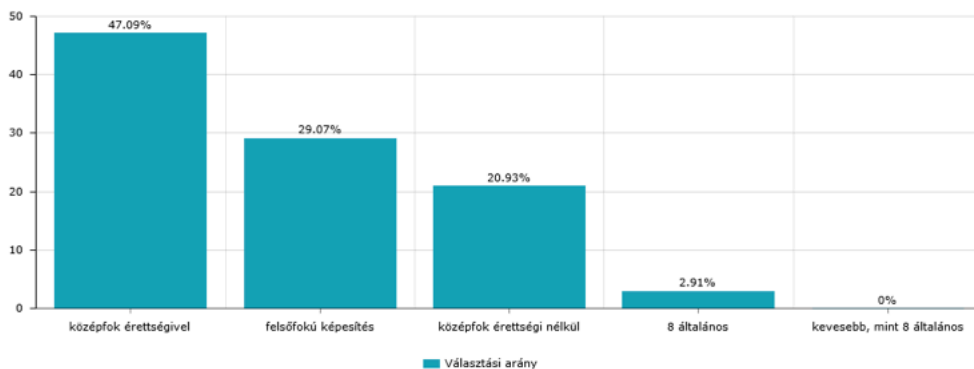
Az iskolánkban többségében fiúk (158 fő) választják az informatikai szakirányt, osztályonként csak néhány lány tanuló van (13 fő).

6. ábra. A válaszadók lakhely szerinti megoszlása. N=170.

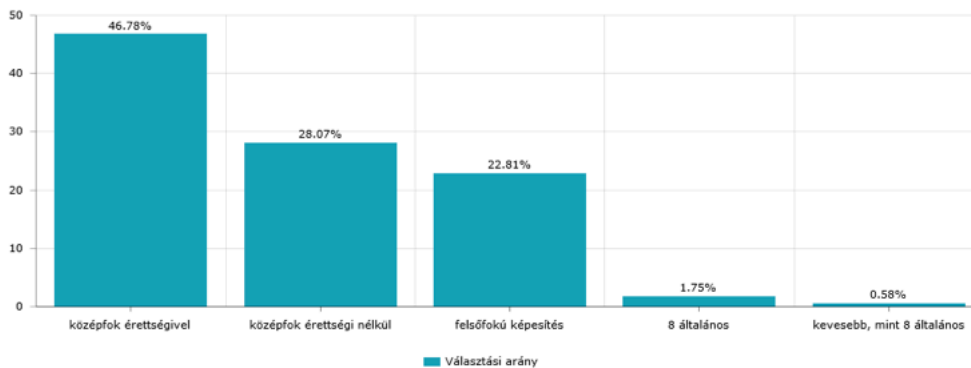
A vizsgált iskola a városok közötti megyeszékhely pozícióban van, ezért a környező települések, városok vonzáskörzetét adja. Ebbe a vonzáskörzetbe tartozik Hódmezővásárhely, Mórahalom, Szentes, Kistelek és Makó, valamint a környező kisebb községek. A fővárosból elenyésző számban jönnek tanulók. Város 78 fő, község 57 fő, megyeszékhely 31 fő, főváros 4 fő.

7. ábra. Szülők iskolai végzettsége: anya N=172.

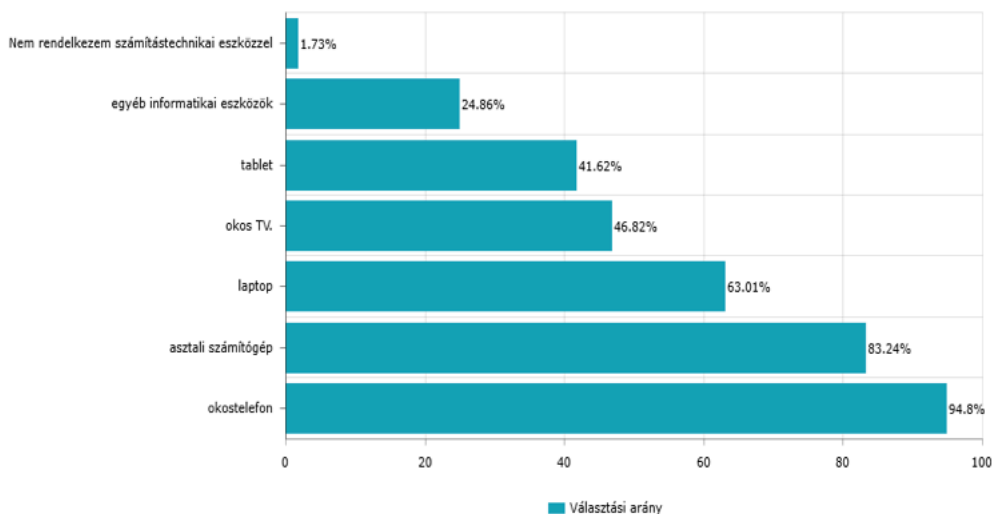
A válaszolók édesanyjának a végzettsége legnagyobb számban, 81 fő 47,09 %-ban, középfok érettségivel. Felsőfokú képesítések aránya 50 fő 29,07%. Jelentős a középfok érettségi nélkül 36 fő 20,93%. 8 általánossal 5 fő 2,91% rendelkezik. Kevesebb, mint 8 általános iskolai végzettséggel rendelkező édesanya nem szerepelt a vizsgálatban.

8. ábra. Szülők iskolai végzettsége: apa N=171.

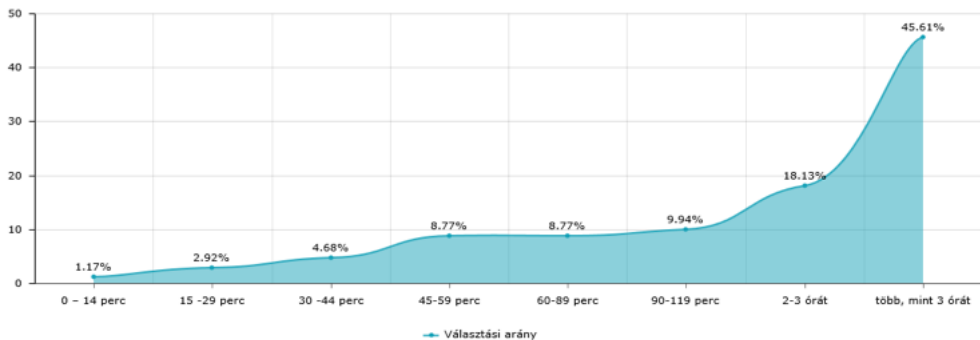
A válaszolók édesapjának a végzettsége legnagyobb számban, 80 fő 46,78 %-ban, középfok érettségivel. Ezt követi a középfok érettségi nélkül 48 fő 28,07%-ban, majd a felsőfokú képzés 39 fő 22,81%, míg a 8 általános 3 fő 1,75%. A kevesebb, mint 8 általános 1 fő 0,58%-ot tesz ki. A kapott adatok megegyeznek és alátámasztják az országos statisztikai eredményeket, mely szerint, a családokban a nők magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint a férfiak.

9. ábra. Informatikai eszközök birtoklása a válaszadók körében. Egy felhasználó többet is jelölhetett. N=174.

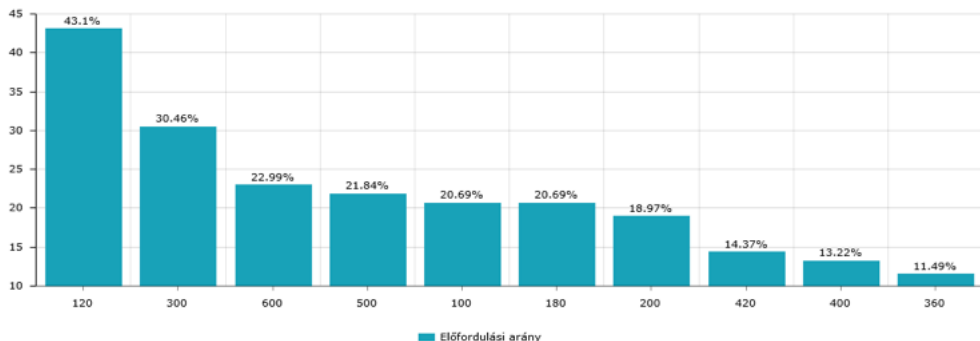
A vizsgált diákok körében a multimédiás eszközök aránya egyértelműen az okostelefonok legmagasabb értékét hozta: 94,8%-ban rendelkeznek okostelefonnal. Az asztali számítógépek aránya a vizsgált közösségben 83,24%. Ezt követi gyakoriságban a laptop, amely 63,01%-kal szerepel a felmérésben. Okos TV készülékkel is a válaszolók közel fele, 46,02% rendelkezik. Hasonlóképpen a tablet, amely szintén viszonylag nagy számban fordul elő a diákok körében: 41, 62%-ban. Minimális azoknak a száma, akik nem rendelkeznek számítástechnikai eszközzel. Összefoglalva, megállapítható, hogy a vizsgált évfolyamokon az információs társadalom technikai háttere mindenki számára biztosított. Ebből következhet, az otthoni és a személyes digitális eszközök előfordulása és használata befolyásolhatja a szakirány orientációt.

10. ábra. Informatikai eszközök használata szabadidőben, naponta. N=174.

A vizsgálat alátámasztja, hogy a diákok a kommunikációs és multimédiás eszközök használatával sok időt töltenek naponta. A napi 2 óránál kezdődik az a határ, ahol exponenciálisan növekszik a digitális eszközök használatával eltöltött idő. Több mint 3 órát ilyen eszközök használatával eltöltők aránya 45, 61%. A kutatás nem terjed ki a 3 óra feletti időtöltések pontos behatárolására.

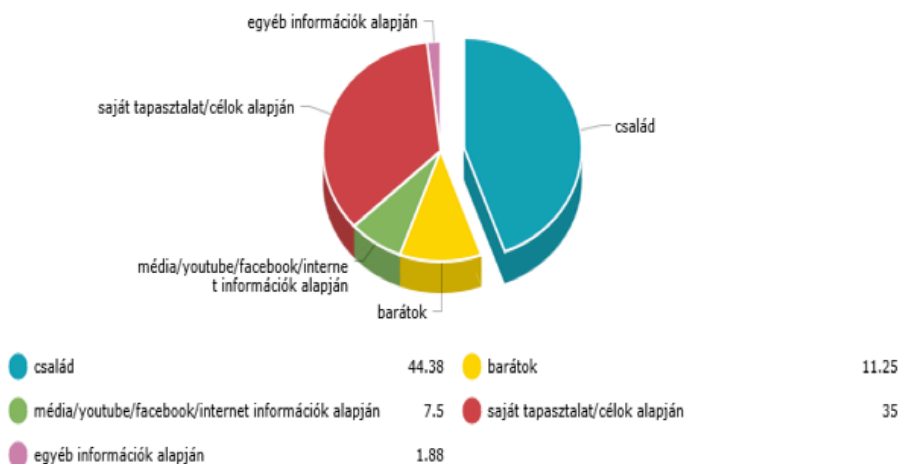
11. ábra. Hetente iskolán kívüli tevékenységekre fordított idő.

1. táblázat.

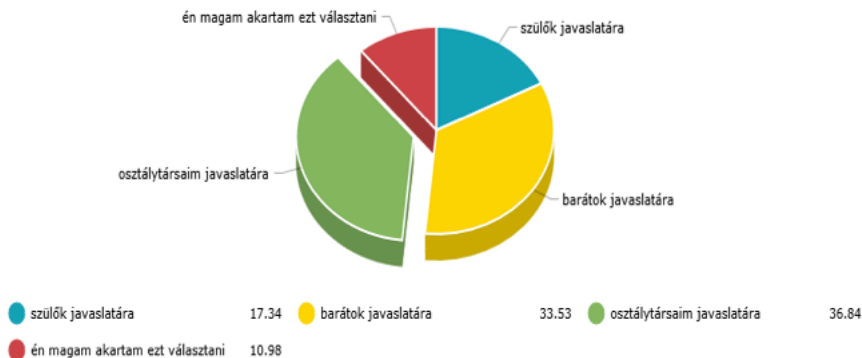
Minta neve	Várható érték – Átlag	Standard hiba	Szórás	Variancia	Variációs együttható	Medián	Módusz	Minimum	Maximum	Összeg	Elemszám
	(X)	(SE)	(SD)	(V)	(CV)%						
tanulok	236.3054	24.8145	320.6741	102831.852	135.7%	120	60	0	1800	39463	167
számítógépes játékok	688.2635	69.2924	895.4555	801840.5085	130.1%	420	0	0	7200	114940	167
televízió	144.6766	24.5572	317.3488	100710.2442	219.35%	45	0	0	1900	24161	167
youtube	435.259	42.1122	542.5779	294390.7386	124.66%	205	60	0	4000	72253	166
facebook	343.4458	60.8454	783.9379	614558.7092	228.26%	120	120	0	8000	57012	166
internet	912.1576	118.081	1516.7774	2300613.7189	166.28%	420	120	0	10080	150506	165
videózás	167.7012	26.1113	334.3879	111815.266	199.4%	20	0	0	2000	27503	164
fényképezés	61.122	13.9171	178.2264	31764.6476	291.59%	5	0	0	1200	10024	164
diákmunka	156.3129	32.2949	412.3142	170002.9817	263.77%	0	0	0	3000	25479	163
házimunkát végzek	230.2424	35.9338	461.5786	213054.7823	200.48%	90	0	0	4000	37990	165
egyéb tevékenységek	373.6524	72.666	930.5789	865977.0134	249.05%	120	0	0	9999	61279	164

12. ábra. Iskolai problémák megbeszélésének eloszlása. N=160.

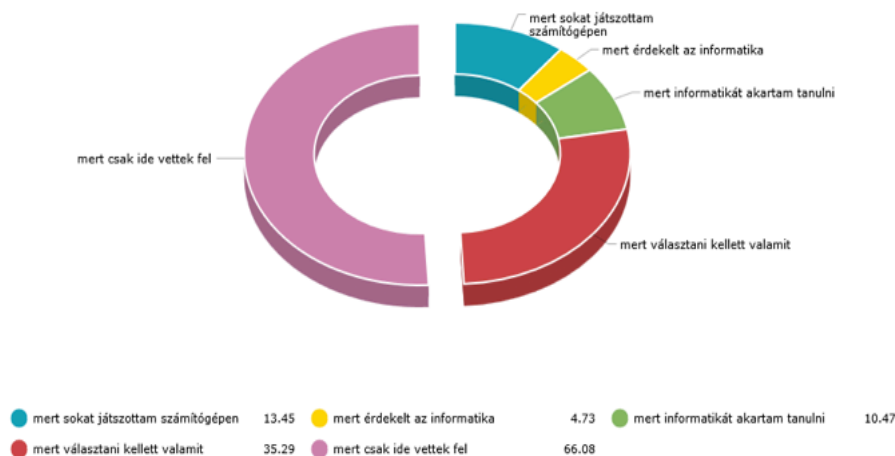
A diákok nagyrészt családi támogatással hozzák meg a döntéseiket az életük során. Az eredmények alapján a következőképp alakul a sorrend: meghatározó szerepe lehet a családnak, majd a saját tapasztalatoknak, baráti véleményeknek és az interneten szerzett információknak.

13. ábra. Kinek mennyire volt meghatározó a véleménye és a javaslata számodra az informatika szakirány választásakor. N=173.

A diákok jövőkép kialakításában négy tényezőt vizsgáltam. A kutatásból kiderült, hogy a legjelentősebb az osztálytársak és a barátok befolyása a pályaeorientáció során, az informatikai szakirány választásában, majd az informatikai pályán maradásban is.

14. ábra. Mi befolyásolt az informatika szakirány választásnál N=173.

Az egyes válaszlehetőségek értékelésénél kiszámoltam az átlagokat, mert egy intervallum skáláról van szó (1-től 5-ig adhattak választ a tanulók). A sorokban a 11. és 12. (13. 14. ábra) kérdésben szereplő kategóriákra adott válaszok látszanak. Mind a 8 válaszlehetőséget elemeztem, de természetesen lehet külön-külön is nézni az első 4 és a második 4 választ. A Mean-oszlop mutatja az egyes válaszok esetében adódó átlagokat, míg a Std. Deviation a szórásokat mutatja. Az eredmények szerint a három legfontosabb szempont a tanulók szerint az, hogy ő maga akarta ezt az irányt választani (átlag:3,73), érdekli az informatika (átlag: 3,59) és hogy informatikát akart tanulni (átlag: 3,39).

2. táblázat. *Descriptive Statistics.*

	N	Mini- mum	Maximum	Mean	Std. Deviation
szülők javaslata	173	1	5	2,94	1,293
barátok javaslata	173	1	5	2,35	1,269
osztálytársak javaslata	171	1	5	2,27	1,241
én akartam ez választani	173	1	5	3,73	1,351
számítógépes játékok	171	1	5	3,30	1,359
mert érdekelt az informatika	169	1	5	3,59	1,152
informatikát akartam tanulni	172	1	5	3,39	1,282
választani kellett valamit	170	1	5	2,51	1,428
csak ide vettek fel	171	1	5	1,99	1,538
Valid N (listwise)	165				

Páros t-próbák segítségével elvégezhető a változók összehasonlítása is (egyébként varianciaanalízissel elvégezhető ugyanez az elemzés, ha szükséges). Mivel a hipotézis a szülők szerepére vonatkozott, ezért a próba segítségével összehasonlítottam, hogy van-e szignifikáns különbség a szülők szerepének megítélése és a fent említett 3 változó között.

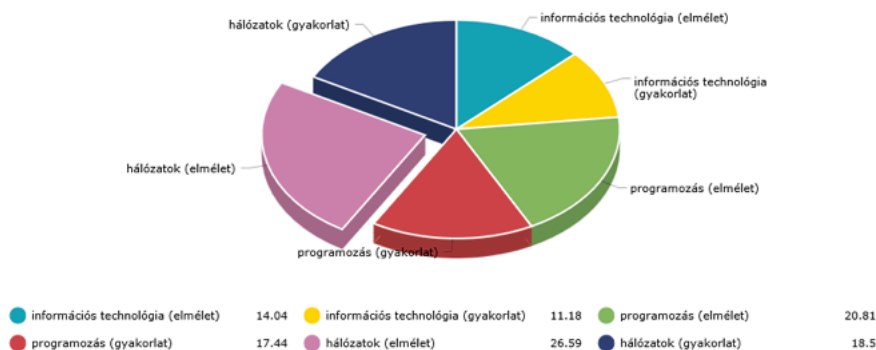
Emellett a számítógépes játékokkal való foglalkozással hasonlítottam még össze, mert annak az értéke volt nagyobb a szülők szerepénél.

3. táblázat. Paired Samples Test.

Mean		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Std. Devia- tion	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference					
				Lower	Up- per				
Pair 1	informatika érdekel – szülők javaslata	,627	1,748	,134	,362	,893	4,664	168	,000
Pair 2	én választottam – szülők javaslata	,792	1,812	,138	,520	1,064	5,749	172	,000
Pair 3	szg. játék – szülők javaslata	,345	1,577	,121	,107	,583	2,861	170	,005
Pair 4	informatikát tanulni – szülők javaslata	,459	1,855	,141	,180	,739	3,246	171	,001

A 3. táblázat eredményei szerint (1. pár) mind a tanulók érdeklődése az informatika iránt ($t=4,66$, $p=0,000$), (2. pár) a tanulók egyéni választása ($t=5,75$, $p=0,000$), (3. pár) a számítógépes játékok iránti érdeklődés ($t=2,86$, $p=0,005$) és (4. pár) az informatika tanulása iránti vágy ($t=3,25$, $p=0,001$) is szignifikánsan jellemzőbb motiváló erőként jelenik meg a tanulók döntésében, mint a szülők javaslata.

15. ábra. Mennyire kedveled az informatikai tárgyakat $N=173$.

4. táblázat. A 10. évfolyamos tanulók válaszainak átlaga alapján.

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
információs technológia elm.	56	1	5	3,23	1,128
információs technológia gyak.	56	1	5	3,77	1,293
programozás elmélet	57	1	5	2,79	1,319
programozás gyakorlat	57	1	5	3,14	1,505
hálózatok elmélet	57	1	5	2,81	1,407
hálózatok gyakorlat	57	1	5	3,49	1,477
Valid N (listwise)	56				

5. táblázat. A 11. évfolyamos tanulók válaszainak átlaga alapján.

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
információs technológia elmélet.	54	1	5	2,87	1,166
információs technológia gyakorlat.	54	1	5	3,22	1,110
programozás elmélet	55	1	5	2,51	1,184
programozás gyakorlat	54	1	5	2,94	1,352
hálózatok elmélet	55	1	5	2,56	1,330
hálózatok gyakorlat	55	1	5	2,98	1,484
Valid N (listwise)	53				

6. táblázat. A 12. évfolyamos tanulók válaszainak átlaga alapján.

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
információs technológia elm.	61	1	5	2,84	1,227
információs technológia gyak.	60	1	5	3,40	1,355
programozás elmélet	61	1	5	2,72	1,199
programozás gyakorlat	61	1	5	3,39	1,429
hálózatok elmélet	61	1	5	2,51	1,192
hálózatok gyakorlat	61	1	5	3,33	1,287
Valid N (listwise)	60				

Nagyon sok kétmintás t-próba segítségével összehasonlíthatók az egyes évfolyamok válaszai, ez 18 próbát jelent. Mivel kettőnél több csoportunk van, ezért lehetőségünk van varianciaanalízis segítségével összehasonlítni az egyes évfolyamok eredményeit.

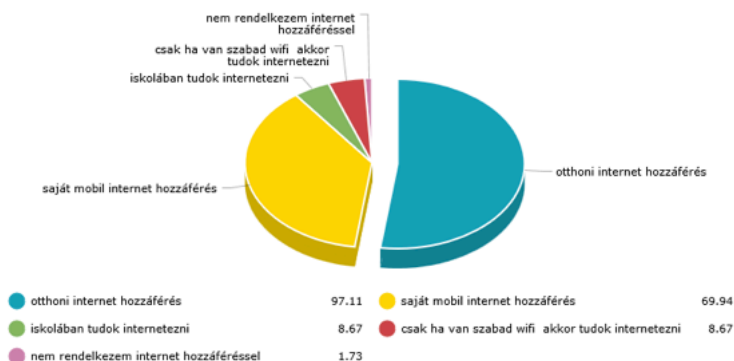
7. táblázat. ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
inf_tech_elm	Between Groups	5,471	2	2,736	1,977	,142
	Within Groups	232,435	168	1,384		
	Total	237,906	170			
inf_tech_gyak	Between Groups	8,573	2	4,286	2,694	,071
	Within Groups	265,715	167	1,591		
	Total	274,288	169			
prog_elm	Between Groups	2,391	2	1,196	,783	,459
	Within Groups	259,481	170	1,526		
	Total	261,873	172			

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
prog_gyak	Between Groups	5,843	2	2,921	1,426	,243
	Within Groups	346,268	169	2,049		
	Total	352,110	171			
halozat_elm	Between Groups	2,928	2	1,464	,853	,428
	Within Groups	291,650	170	1,716		
	Total	294,578	172			
halozat_gyak	Between Groups	7,561	2	3,781	1,887	,155
	Within Groups	340,670	170	2,004		
	Total	348,231	172			

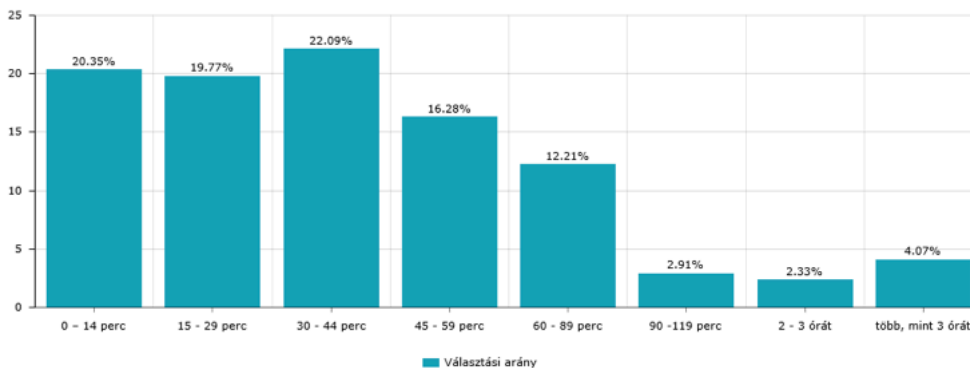
A varianciaanalízis a különböző részmintákban (esetünkben 10, 11. és 12. évfolyamos tanulók válasszaiban) előforduló varianciák összehasonlítását végzi el. Az elemzések eredményeként kapott F-érték szignifikancia vizsgálata alapján határozhatjuk meg, hogy van-e különbség a részminták között. Habár az előző oldalon feltüntetett átlagok között első látásra nagy különbségek lehetnek, az elemzés szerint ezen mintanagyság esetén nincsen szignifikáns különbség a tanulók informatika tantárgyakkal kapcsolatos attitűdjeiben. Azaz a megfogalmazott hipotézist el kell vetnünk.

16. ábra. Milyen internethozzáféréssel rendelkeznek a válaszadók N=171.

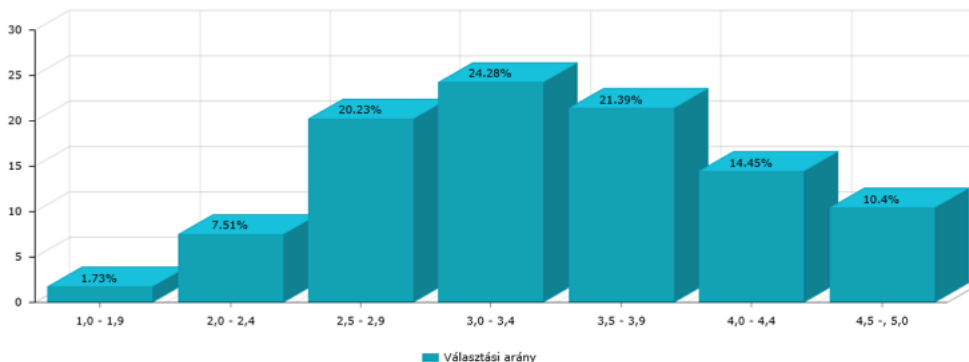
Az információs társadalomban alapvető fontosságú a kommunikáció és a világháló adta lehetőségek kihasználása. A kutatás eredménye is jól tükrözi, elengedhetetlen, hogy a kommunikáció és az információ-szerzés lehetősége bármikor rendelkezésre álljon. A legtöbben otthoni internethozzáféréssel rendelkeznek, de jelentős százalékban mobilinternet-hozzáférése is van a vizsgált korosztálynak. Elenyésző azoknak a száma, akik kizárólag az otthonukon kívül tudnak internetkapcsolatot létesíteni.

17. ábra. Mennyi időt töltenek iskolán kívül informatikai tantárgyak tanulásával naponta. N=172.

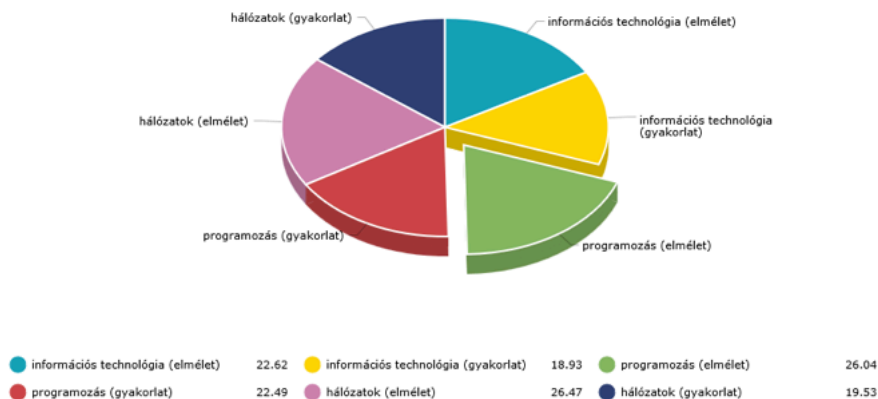
A fenti kérdésre adott válaszok nagy szórást mutatnak. A tanulók jelentős része kevesebbet tanul, mint 30 perc, a 0–14 percig tartó intervallumot a válaszadók egyötöde jelölte be. Több mint 90 % másfél óránál kevesebbet foglalkozik informatikával a tanórákon kívül.

18. ábra. A tanulmányi eredmények eloszlása a válaszadók körében N=173.

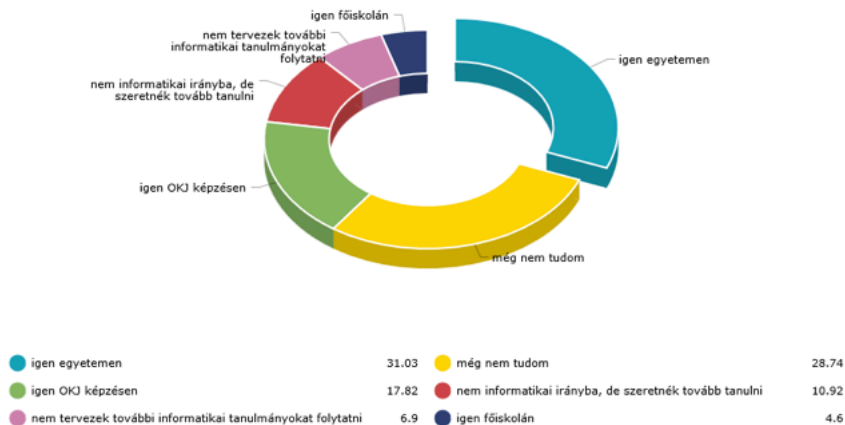
Az eredmények a féléves és az évvégi osztályzatokat tükrözik. A válaszadók egynegyede a 3–3,4 közötti intervallumot jelölte be a tanulmányi eredményére. Az elégséges osztályzatot el nem érők aránya 1,73%, 10,4% a 4,5–5 közötti, kiváló tanulók aránya.

19. ábra. Mennyire ösztönöz valamelyik informatikai tárgy tartalma további ismeretek önálló megszerzésére?

Az érdeklődés több tárgyból jelentős, ilyenek: programozáselmélet, hálózatok elmélete, információs technológia elmélete és programozás-gyakorlat. A tantárgyak által képviselt terület további ismeretek megszerzésére motiválja a diákokat. Meghatározó befolyása van a különféle szakköröknek, valamint a külső cégekkel történő együttműködés keretében megismert lehetőségeknek.

20. ábra. Továbbtanulási szándék. N=174.

Ennél az elemzésnél azzal a problémával szembesültem, hogy Pearson-féle korrelációs együtthatót csak intervallum változókon lehet számolni. A tanulók tanulmányi átlagára vonatkozó kérdés azonban nem intervallumskálán mozog, hanem rang/ordinális skálán. (Akkor lett volna intervallum, ha a tanulók maguk adják meg a pontos átlagértékeket). Ugyanígy a tanulók továbbtanulási hajlandósága is csak rangskála. Ezt akkor lehetett volna intervallum skálán mérni, ha mindegyik lehetőség esetén 1–5-ig értékelhették volna, hogy mennyire hajlanak az adott továbbtanulási útvonal választására. Szerencsére rangskála esetén is számíthatunk korrelációt, azonban ebben az esetben a Spearman-féle rangkorrelációs együtthatót kell kiszámítani.

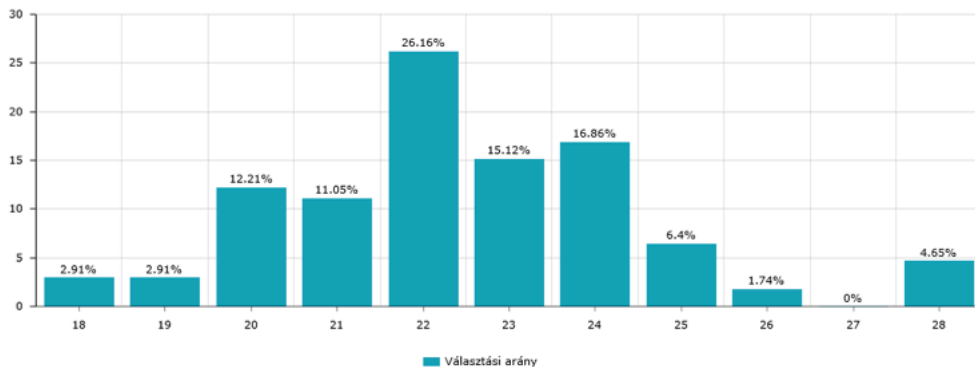
8. táblázat. Correlations.

			atlag	továbbtanulas
Spearman's rho	atlag	Correlation Coefficient	1,000	-,297**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	173	173
	továbbtanulas	Correlation Coefficient	-,297**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	173	174

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

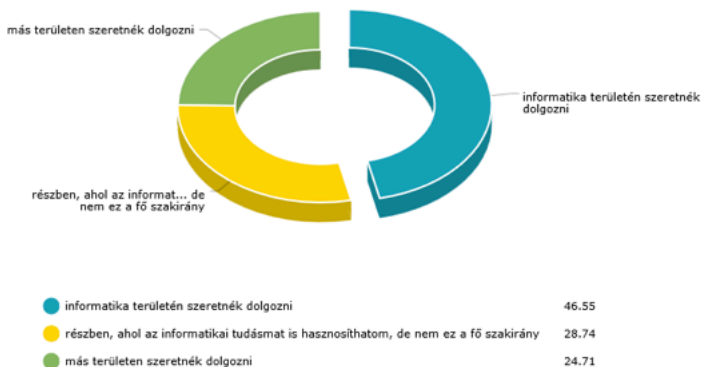
Az eredmények szerint szignifikáns negatív összefüggés mutatkozik a változók között. A negatív együttjárás oka, hogy az átlag esetében a magasabb érték magasabb átlagot jelentett, míg a továbbtanulási tervek esetében a magasabb szám kevésbé nagyratörő továbbtanulási terveket jelölt. A negatív együttjárás azt jelenti, hogy minél magasabb a tanuló átlaga annál alacsonyabb pontszámot kapott a továbbtanulási terveknél, azaz annál inkább szeretne további tanulmányokat folytatni.

21. ábra. Ki mikor szeretne főállású munkavállaló lenni N=172.

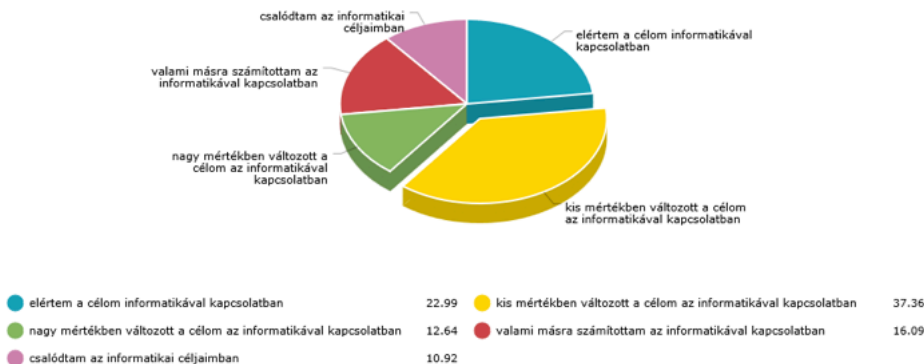
Az eredményekből kitűnik, hogy legtöbben valamilyen tanulmányt szeretnének még folytatni az érettségi megszerzése után. A legtöbb diák 22–24 éves korban szeretne önálló, főállású munkavállaló lenni.

22. ábra. Ki milyen területen szeretne dolgozni, ha munkába áll. N=174.

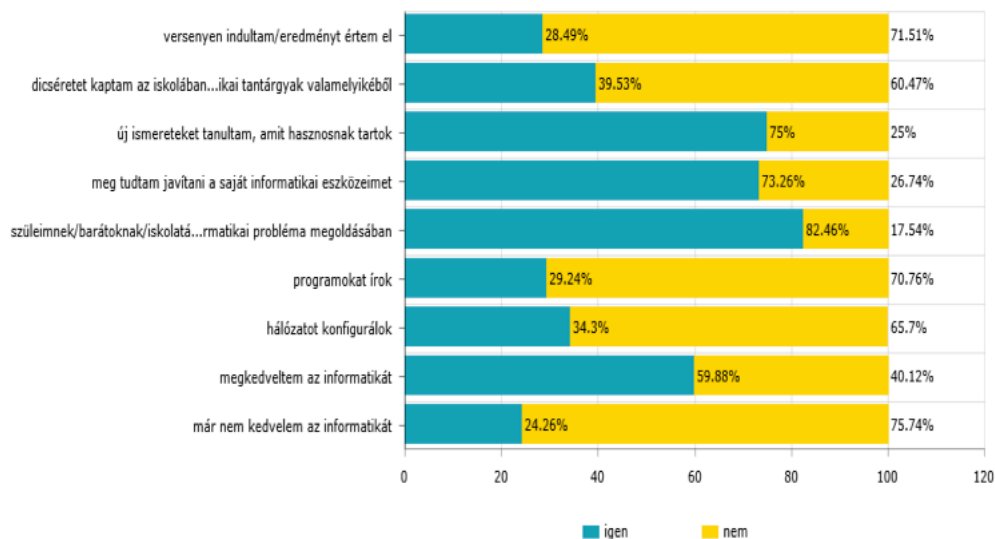
Döntő többségében az informatika területén szeretnének dolgozni, vagy olyan területen, ahol az informatikai tudás is fontos. A más területen szeretne elhelyezkedni a válaszadók egynegyede, 24,71%. tehát jól látszódik, hogy az itt megszerzett tudás hasznosulása a későbbiekben is anticipálható az elhelyezkedési területeket is figyelembe véve.

23. ábra. A képzés során megváltozott-e az eredeti célkitűzésed az informatikával kapcsolatban. N=174.

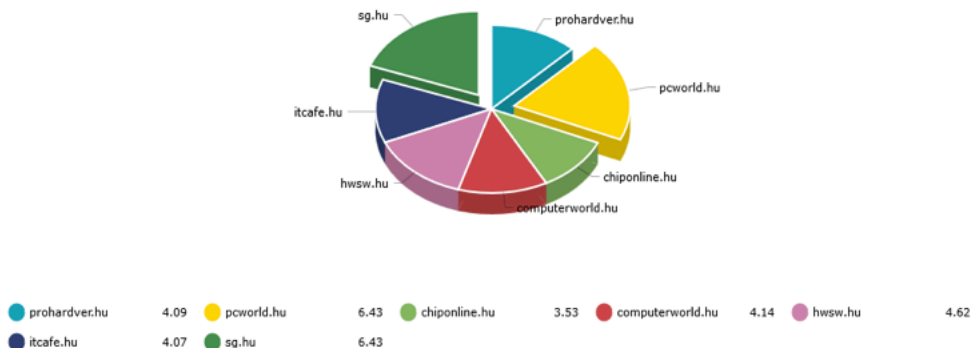
A tanulók jövőképe, attitűdje a kezdeti, kiindulási alapoktól a képzés végére kis mértékben változik legnagyobb arányban 37,36%-ban. Valószínűsíthető, hogy a nagymértékben megváltozott a céloom és a csalódtam az informatikában véleményel rendelkezők köréből tevődik ki a pályaelhagyók száma. A tanulók 22,99%-a úgy értékeli, hogy elérte a kitűzött célját a tanulmányai során megerősítést nyert, hogy jól választott.

23. ábra. Az informatikai tantárgyak tanulásának eredménye N=172.

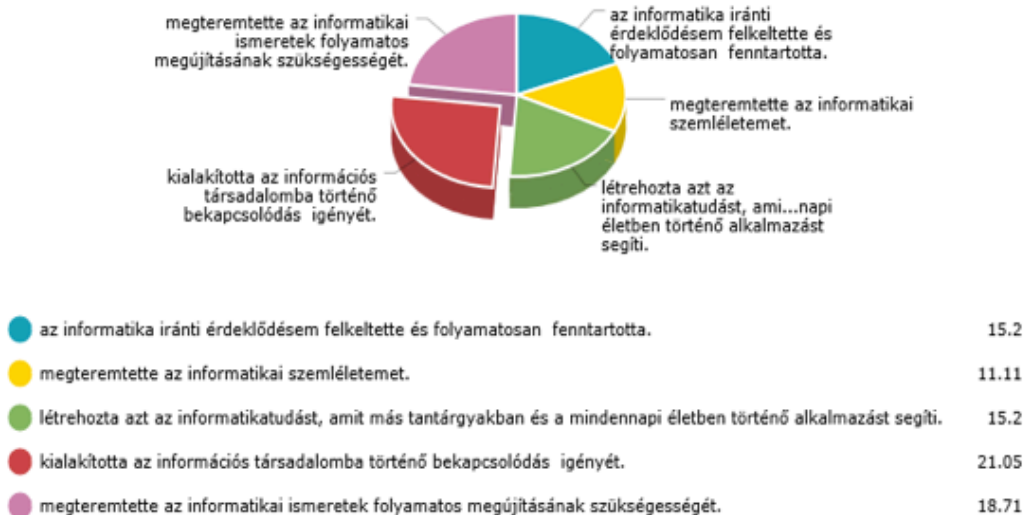
A felmérésből kiderül, hogy a diákok hasznosnak találják az elsajátított ismereteket a mindennapjaikban, hiszen legtöbbször az informatikában mások számára nyújtott segítséget értékelték a legtöbbre (82,64%). Illetve a saját informatikai eszközök önálló megjavítását 73,26%-ban jelölték meg.

24. ábra. Milyen számítástechnikai újságot olvasnak a megkérdezettek N=171.

Új ismeretek megszerzésénél a felsorolt lehetőségek között közel hasonló százalékban ismerték az internetes portálokat, ahol informatikai, információtechnológiai cikkek jelennek meg. Mindezen ismeretek a gyakorlatban is jól használhatóak. A diákok nyitottak az információs társadalom újdonságai, az újítások technikai megvalósítása iránt, valamint a technika fejlődése irányában.

25. ábra. Miért volt fontos az informatika tanulása számodra N=171.

A felmérésből kiderül, hogy a válaszolók számára fontos az információs társadalomba való bekapcsolódás igénye. (21,05%) Közel azonos arányban, 18,71%-ban felismerik, hogy a változó világunkban fel kell készülni az információs társadalom technikai változásaira, kihívásaira, a megújulás szükségességére.

Következtetések

Az első hipotézis, mely szerint, az informatika szakirányt a tanulók leginkább szüleik javaslatára választják – nem igazolódott be, mert a kutatás eredménye, leginkább a tanulók egyéni választása, barátok javaslata és az informatika tanulási vágya erősebb.

Második hipotézis szerint a diákok informatika tantárgyakkal kapcsolatos attitűdje erősebb/gyengébb a magasabb évfolyamon tanulók körében. Az elemzés szerint ezen mintanagyság esetén nincs szignifikáns különbség a tanulók informatika tantárgyakkal kapcsolatos attitűdjeiben. Ezért a hipotézist el kell vetnünk.

A kutatás harmadik témaköre, a magasabb tanulmányi eredménnyel rendelkezőkre nagyobb arányban jellemző, hogy ezen a szakirányon folytatják a felsőfokú tanulmányaikat. Ezt a hipotézist a kutatásom alátámasztotta, a jobb tanulmánnyal rendelkező diákok körében magasabb a továbbtanulási szándék az informatika területén.

Összegzés

3. kép.

Forrás: <http://www.congruenceframework.com/wp-content/uploads/2014/06/question-mark.png>

Melyek a mai pályaválasztást befolyásoló tényezők? Hol van a szerepe az iskolának, hol a családnak, hol az osztálytársaknak, s hol a saját tapasztalatok, döntések helye ebben a folyamatban? Melyik tényező milyen hangsúlyt kap egy döntés meghozatalakor? A mai információs társadalomban sok információ áll rendelkezésre az élet bármilyen területén, így van ez a pályaválasztás előtt álló fiatalok számára is. Ebből az következne, hogy egy ilyen fontos lépésnél az érintettek körültekintően hozzák meg első döntésüket. A tanítási gyakorlatom során sok olyan esettel találkoztam, amikor a képzés folyamán derül ki, hogy a választás nem volt optimális és ennek eredményeképp az eddigi informatikai szakirány, mint cél nem folytatódik. Kutatást végeztem annak feltárására, hogy mi volt a döntésben meghatározó – szülők javaslata, saját döntés, választani kellett valamit, vagy ezt akartam tanulni. A felmérést 24 kérdésből álló kérdőív segítségével a megyeszékhelyi nagy szakgimnáziumban, a Szegedi SzC Gábor Dénes Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája 10–12. évfolyamain informatika tagozatos diákok körében végeztem el. Az első hipotézisem az volt, hogy az informatika szakirányt a tanulók leginkább szüleik javaslatára választják. A kutatásaim eredményei azt mutatják, hogy a tanulók érdeklődése az informatika iránt a tanulók egyéni választása, a számítógépes játékok iránti érdeklődés, az informatika tanulása iránti vágy is szignifikánsan jellemzőbb motiváló erőként jelenik meg a tanulók döntésében, mint a szülők javaslata.

Ezek után arra kerestem a választ, hogy a diákok informatika tantárgyakkal kapcsolatos attitűdje erősebb vagy gyengébb a magasabb évfolyamon tanulók körében. Ezen mintanagyság esetén nincs szignifikáns különbség a tanulók informatika tantárgyakkal kapcsolatos attitűdjeiben. Azaz a megfogalmazott hipotézis nem igazolódott be.

A kutatás harmadik témaköre, a magasabb tanulmányi eredménnyel rendelkezőkre nagyobb arányban jellemző, hogy ezen a szakirányon folytatják a felsőfokú tanulmányaikat. Ezt a hipotézist a kutatásom alátámasztotta, a jobb tanulmányal rendelkező diákok körében magasabb a továbbtanulási szándék az informatika területén.

Miért, vagy miért nem akar továbbtanulni a „Z”-generáció?

Összefoglalás: Kutatásom fő célja, hogy rávilágítsak egy már mások által is kutatott problémára „a felnövekvő generáció, majdan a társadalmunkat és a világunkat építő gyermekek tanulási szokásainak, vagy inkább a nem szokásainak miértjeit keresve. A „Z” generáció tagjai a modern technika világába születtek bele, ők a „digitális bennszülöttek”. Ezek a diákok már nem hajlandók megtanulni azt, amit eléjük teszünk, csupán azért mert tanárként vagy szülőként erre utasítjuk őket. Világmegváltásra nem számítok, de hátha az ismeretekre alapozva valamelyest lehetne segíteni akár a szülőknek, akár a pedagógusoknak, hogy miként ösztönözhetnének jobban a fiatalokat.

Kulcsszavak: Generáció, hipotézis, családi háttérindex, otthoni tanulás, pedagógus vélemények, iránymutatás.

Abstract: The main aim of my research is to shed light on a subject that has been researched by many others in the past; which is the existent (and non-existent) learning habits of future generations who will be responsible for building our future society, our future world. Members of ‘Generation Z’ were born into the modern world of technology, they are ‘technological natives’. These students are not willing to learn what we put in front of them, just because we’ve instructed them as teachers or parents. I’m not expecting to change to world, but maybe based on the learnings, there’s a way to help either parents or teachers about how we can motivate and drive young people better.

Keywords: Generation, hypothesis, home background pointer, homework, teacher opinion, direction.

**Dunaiújvárosi Egyetem,
tanár, mérnök-tanár. Gépészet-
mechatronika
E-mail: hungaricumkola@
gmail.com*

Bevezetés

Kutatásom fő célja, hogy rávilágítsak egy már mások által is kutatott problémára, a felnövekvő generáció, majdan a társadalmunkat és a világunkat építő gyermekek tanulási szokásainak, vagy inkább a nemtanulási szokásainak miértjeit keresve.

Három évtizedig képeztem a hadköteles fiatalokat és folyamatosan szembesültem a ténnyel, hogy mentálisan és fizikálisan is egyre kevésbé terhelhetők. Bár ők messze álltak a ma „Z”-generációként emlegetett gyermekektől, de már ők is elindultak a képzeletbeli lejtőn. Napi szinten kellett küzdenünk a rutin elsajátításával, bármilyen feladatról is volt szó.

Napjainkban gyakorló pedagógusként azt tapasztalom, hogy a fiatalokat lassan semmi sem motiválja, hogy továbbképezzék magukat. Értékét veszti az emberi értelem, tudás, a kreativitás a mindennapokban. Közhely, de sajnos igaz hogy a kulcsín átveszi a belbecs helyét és csak a megjelenés a fontos, hogy mit gondolnak rólunk a külsőnk alapján.

Az ezerkilencszázkilencvenes évek derekán született gyermekeket a mai marketing szakemberek egyszerűen csak „Z”-generációnak hívják. Ennek természetesen a reklámkampányok és a „valamit nagyon szeretnének eladni” kidolgozásánál van jelentősége. Őket a beazonosíthatóság kedvéért megelőzte az „X, Y”-generáció is, amit én személy szerint emberhez méltatlan és csak a statisztikai adatokra hagyatkozó megnevezésnek tartok. A „Z”-generáció tagjai a modern technika világába születtek bele, ők a „digitális bennszülöttek”. Nem eszközként tekintenek a számítógépre, okos telefonra, a közösségi és világhálóra. Nekik ez már a lételemük. Nélküle elképzelhetetlen számukra az élet. Amikor a korábbi generációk elkezdtek használni a webes felületeket, még a lehetőségeit próbálták kihasználni, a „Z”-generáció már benne él. Úgy gondolják, hogy feleslegessé váltak a könyvek, felesleges a tanulás, az elraktározás, hiszen „minden fent van a neten!” Ennek a veszélye hogy kellő ismeretanyag nélkül, családi és tudásbeli háttér hiányában nagyon nehéz „kimazsolázni” a sok információszemét közül a valóban használható, értéket teremtő tartalmat. Magunkon is észrevehetjük a negatív fejlődést. Hiszen valamikor fejben tartottuk az összes ismerősnek a telefonszámát, de legalábbis a fontosabb számokat. Ma, már tökéletesen megbízunk a technikában.

Ezek a diákok már nem hajlandóak megtanulni azt, amit eléjük teszünk, csupán azért mert, tanárként vagy szülőként erre utasítjuk őket. Meg akarják érteni és meg akarják élni azokat a dolgokat, amelyekről tanulniuk kell. Mi pedagógusok viszont olyan korban szocializálódtunk, amikor a diákok jogai és érdekei nem nagyon valósultak meg. A társadalmi változás olyan újfajta igényeket támaszt, amellyel a ma pedagógusainak meg kell birkóznia. A megváltozott értékrend, a megváltozott igények, a sajnos sokszor csak a külsőségeket preferáló világnézet, a fegyelmezetlenségnek tűnő viselkedési formák, arra kell hogy sarkalljanak minket tanárokat is, hogy elfogadhatóvá, kvázi emészthetővé tegyük az oktatást. A mai generáció nem fog úgy kommunikálni, ahogyan mi, nekünk kell úgy kommunikálni ahogyan ők.

Ezen ismereteim, vagy vélt ismereteim tükrében szeretnék a kutatásommal valamelyest fényt deríteni, arra, hogy miért nem akarnak a ma fiataljai továbbtanulni?

A terv

- I. Kutatási terv címe: Miért a „Z”-generáció tanulási, avagy nem tanulási szokásaiban.
- II. Kutatásom előzménye:
 - Elsődlegesen azt vizsgáltam, hogy valamilyen megoldás született-e másoktól a probléma megoldására?
 - Egyáltalán jelent-e problémát az általam feszegetett téma?
 - Engem miért érdekel?
 - Mit várok az esetleges megoldástól?
 - Hol tudnám alkalmazni a kutatás eredményét?
- III. Kutatásom helyszíne: Dunaújvárosi Szakképzési centrum Dunaferri Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája.
- IV. Kutatásom időtartama: valójában évek óta foglalkoztat a téma és ennek megfelelően évek óta gyűjtöm az információkat. Beszélgetek a diákokkal, szüleikkel, pedagógus kollégákkal.
- V. Kutatásban résztvevők: A vizsgált csoportok 13. évfolyamos automatikai technikusok 13. évfolyamos erősáramú technikusok. 12. évfolyamos rendészeti szakgimnáziumi osztály. 11. évfolyamos villanszerelő szakközépiskolai osztályok tanulóit szondáztam meg. Összesen hatvan főt. Pedagógus kollégák húszan vettek részt a felmérésben és töltötték ki a kérdőívemet.
- VI. A résztvevő diákok lakóhely szerinti felosztása: 43% helyi lakos, tehát megyei jogú városban él, 57% a környező vidéki településekről utazik az intézménybe. Ezt az adatot a személyes beszélgetések alatt gyűjtöttem be.
- VII. Az általam felvetett problémát sem egy séma, sem egy ösztönös minta alapján nem lehet meghatározni. Jelen esetben az 1995 és a 2009 között született gyermekek hagyományos értelemben vett tanulás elutasításának miértjeit kutatom.
- VIII. Miért is kutatom az adott probléma okát és esetleges megoldását?
 - A terület elméleti és gyakorlati ismeretanyagának bővítése céljából.
 - Az eredményt be tudjuk-e építeni a napi gyakorlatba?
 - Egyáltalán kutatható-e a probléma?
 - Az eredmény vezethet-e további kutatáshoz?

Hipotézis I.

A munkaerő-piacra lépő fiatalok motiváltsága hiányzik, vagy alacsony mértékű a tanulásra/továbbtanulásra.

Hipotézis II.

A „Z”-generáció elutasítja a hagyományos oktatási formákat. Nem lehet a figyelmüket lekötni az egyszerű frontális oktatással, a fejlődést elutasító pedagógusok berögzült módszereivel. A csak gépiesen betanult (magolt) anyag nem érdekli őket.

Hipotézis III.

A hagyományos oktatási módszereket alkalmazó pedagógusok „Z”-generációval való kommunikációja nehézkes. A generáció fiataljai nehezen, vagy egyáltalán nem tudják elfogadni az esetlegesen fejlődésképtelen, vagy a fejlődést elutasító tanárt.

A mérés eredménye

Kellemes meglepetésként ért, hogy a teljes mérési anyagot visszakaptam mind a pedagógus kollégáktól, mind pedig a diákoktól.

A véleményekből azt szűrtem le, hogy valahol a zsigereikben a gyerekek is érzik, vagy otthon hallják, hogy valami nem éppen a megfelelő irányba halad a tanulásukkal és az értékítéletükkel kapcsolatban. Kellő komolysággal kezelték a szondázást a fiatalok is, bár egy-két poénos válasz is született, de a várakozásaimnak megfelelően alakultak az eredmények.

1. ábra. Pedagógus vélemények a diákok által használt iskolai lehetőségekről (szakkörök, tanulószoba, diákkörök)

A diákok használnak-e valamilyen, az iskola által kínált lehetőséget?

2. ábra. Könnyen fenntartható-e a diákok figyelme?

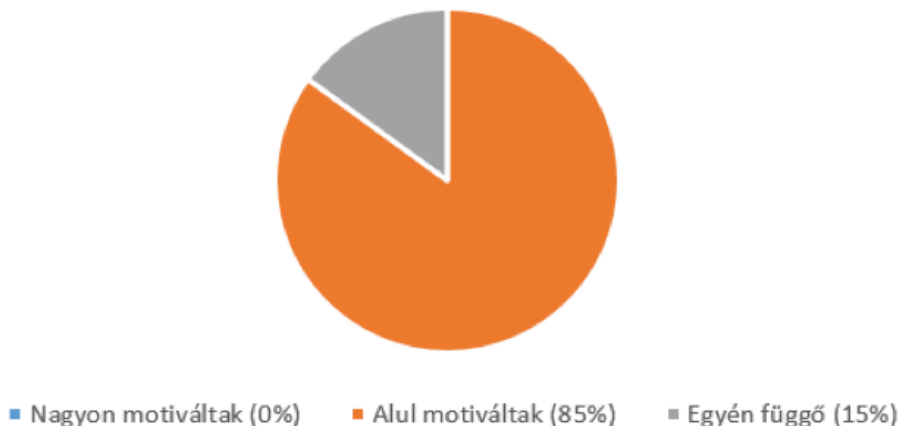
3. ábra. Mennyire érzi fontosnak az IKT- (információs és kommunikációs technológia) eszközök használatát?

4. ábra. Mennyire érez párhuzamot a családi háttér és a diákok tudásbeli igénye között (milyen otthonról hozott értékkel indulnak a diákok?)

5. ábra. Mennyire érzi motiváltnak a „Z”-generáció fiataljait?

Pedagógus vélemények az ösztönzésről: (L. kérdőív) (A kérdőívek értékelése után személyes beszélgetéseket folytattam, egyes vélemények kibővítése, magyarázhatósága miatt)

A tanár kollégák véleményére alapozva, számomra egyértelművé vált, hogy a mért generációhoz tartozó diákok nem motiváltak.

Nagyon sok esetben a szülői háttér, a családi háttérindexet tekintik a fő oknak.

A modern, jól felszerelt (IKT-eszközökkel ellátott) oktatási intézmény lehetne a kiút. Ahol könnyebb a figyelmét lekötni a diáknak az általuk is használt okos eszközökkel.

A válaszadók véleménye szerint természetesen az ösztönző díjak mellett a választott szakmából való megélhetés lenne még kiemelten fontos.

És természetesen, ha a tudásnak ismét lenne presztízse.

Pedagógus vélemények a tanulási szokásokról: (pedagógus kollégák véleménye a kérdőíven)

Az otthoni tanulás hiánya, vagy minőségileg kifogásolhatósága fő szerepet játszik a tanulási sikertelenségben. Felmerült a tanulásban nyújtott segítség elmaradása. Itt ismételten előtérbe került a családi háttérindex fontossága. Azok a szülők, akik alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkeznek (ilyen jellegű felmérést nem végeztem) és az anyagi háttérük nem engedi meg a különórák, korrepetálások finanszírozását kevésbé tudnak segíteni. És ebben az iskolázottság szerepe eléggé fontos.

Az iskolázottság szerepe a társadalmi rétegződésben és a művelődési esélyegyenlőségben az oktatásszociológiai kutatások szerint rendkívül fontos. A mobilitási lehetőségek szorosan kötődnek az iskolai végzettséghez. Ezt a megállapítást még Ferge Zsuzsa tette 1972-ben. De azóta sem bizonyított az ellentéte.

Azok a szülők, akik gyengébb anyagi helyzetük miatt több munkát vállalnak nem képesek az iskoláskorú gyermekük folyamatos felügyeletét végezni.

A mai modern társadalmi rendben kitolódott a képzéssel járó idő és ezzel a felnőtté válás is.

A diákok a feléjük áramló rengeteg információt nem tudják kezelni.

A tanulni-tudás hiánya komoly gondot okoz. Nem tanultak meg tanulni és emiatt sikertelen és eredménytelen a felkészülésük.

Hiányzik a figyelem az órán (bár én itt nagymértékben a pedagógus hibáját látom).

Ennek a generációnak és valószínűleg az elkövetkezőknek is, nagyon nagy az önbizalmuk. Pedig nincs akkora tudás és tapasztalatbeli háttérük.

Sokszor túlterheltek.

Pedagógus vélemények a társadalmi változások és a tanulási szokások közötti összefüggésről

A politikai viszonyok nagymértékben meghatározóak (erre a véleményre személyes beszélgetések alkalmával kérdeztem rá. A kollégák határozottan állítják, hogy a mindennapi oktatás végzésében nagymértékben beleszól a politikai helyzet. Az oktatásügy változásai, a pedagógusok alulértékelése, a diákok „jövőkép bizonytalansága”). Követik a politikai változásokat és egyre bizonytalanabbá válnak. Nem tudnak eligazodni és nem tudják lekövetni a változásokat.

A szülők leterheltsége lassan az erejük végéhez ér. A mai családmodell és a nők szerepe a családon belül elhozta azt a változást, hogy kevesebb idő marad a fiatalok kontrollálására. Az anyaszerep a kisgyermekkorban a klasszikus értelmében megszűnik. Az anya is tanul/tanult, esetleg fontos pozíciót tölt be a munkahelyén. Ugyanúgy későn jár haza, mint valamikor a család feje. A családmodell a három, négy, esetleg több gyermek neveléséről áttért az egy, maximum két gyermekre. Emiatt az idősebb gyermekek családon belüli teherviselése elmarad. Már nem él egy fedél alatt több generáció. A nagyszülők sem tudják tehermentesíteni a szülőket. Főleg mert még javarészt ők is dolgoznak. Nem lehet vidékre „lecsapni” a gyerekeket. A szülőknek a feladatokat elosztva kell az iskola, edzés, különóra, etc. között ingázva végezni.

A fiatalok helyzete egyre kilátástalanabbá válik. (A gyerekekkel is beszélgetve és személyes tapasztalat alapján.) A felnövekvő fiatalok nem igazán érzik biztonságban magukat. A jövőjüket sokan vagy külföldi munkavállalásban gondolkodva, vagy szülői segítséggel „valahogy lesz” alapon képzelik el.

A családi nevelés háttérbe szorul és a felgyorsult társadalomban elértéktelenedik az idősebb korosztály tapasztaltsága, ismeretanyag-átadása. Valamikor akár vidéken, akár városban a nagyszülő és a szülő átadta

a tudását a következő generációknak. Voltak dolgok, amiket ugyanúgy, ugyanazokkal a mozdulatokkal végzett a gyermek, mint ahogyan azt „eltanulta” az idősebbektől. Ma jobb esetben az iskolában, rosszabb esetben a barátoktól és az internetről tanulnak a gyerekek.

A fiatalok virtuális világban élnek, nem akarnak tanulni a hagyományos módszerekkel.

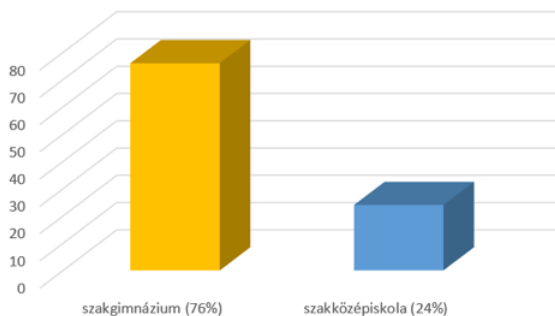
Nem érdeklik őket a miértek és a hogyanok. A tényekre szorítkoznak és a mögöttes tartalom felesleges a számukra. A papíralapú oktatóanyagok, tankönyvek a „nem szeretem” kategóriát bővítik. Inkább az IKT-eszközöket preferálják. Bár lassú, de inkább a billentyűvel bajlódznak, mint a kézzel történő írással.

A feladatok elvégzéséhez sok esetben a tanár megkérdése helyett az internet jó, vagy rossz információit hívják segítségül.

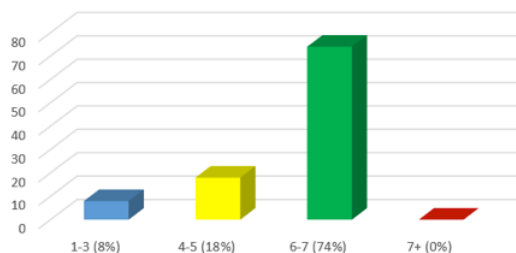
Elértéktelenedik számukra a személyes oktatás, a fejből meglévő tudás.

A megkérdezett diákok a következő iskolatípusokba sorolhatók: 24%-uk szakközépiskolai, míg 76%-uk szakgimnáziumi tanuló.

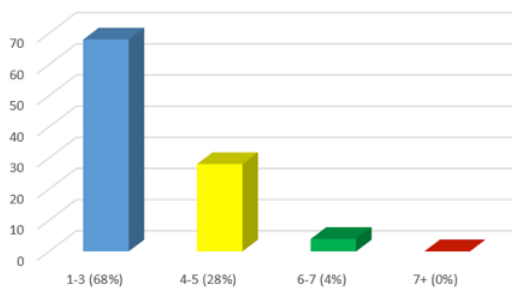
6. ábra. Milyen típusú középiskolába jársz?

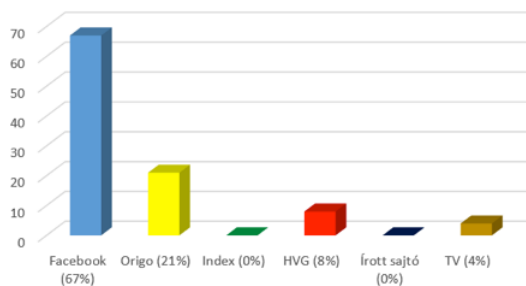
7. ábra. Naponta mennyi időt töltesz az internet böngészésével?

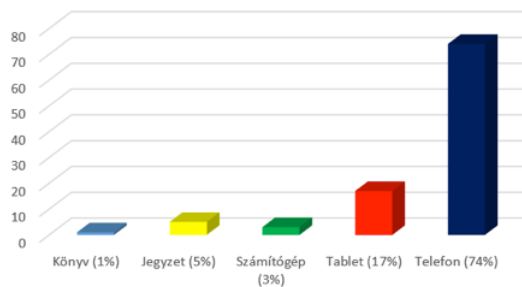
8. ábra. Naponta hány órát töltesz a közösségi oldalakon?

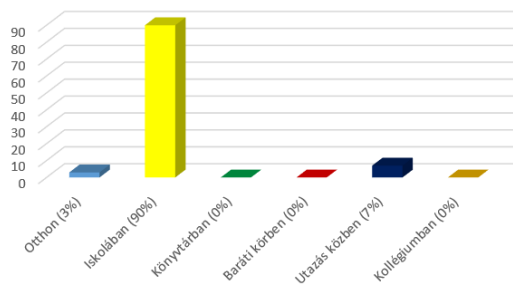
9. ábra. Honnan szerzed a napi információt?

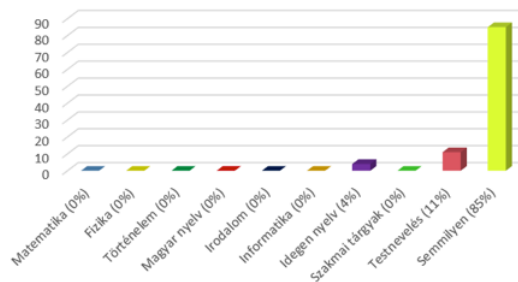
10. ábra. Milyen eszközöket használsz a tanuláshoz?

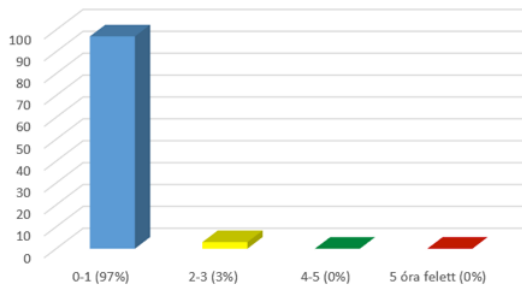
11. ábra. Hol tanulsz?

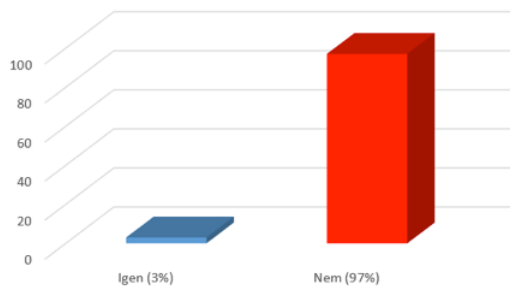
12. ábra. Milyen tantárgyakat szeretsz?

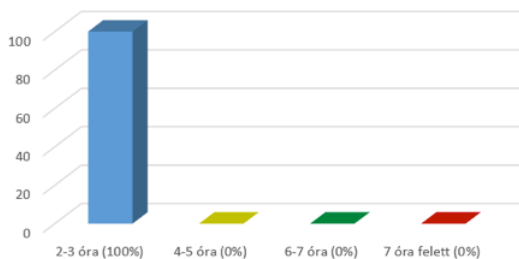
13. ábra. Naponta hány órát töltesz tanulással?

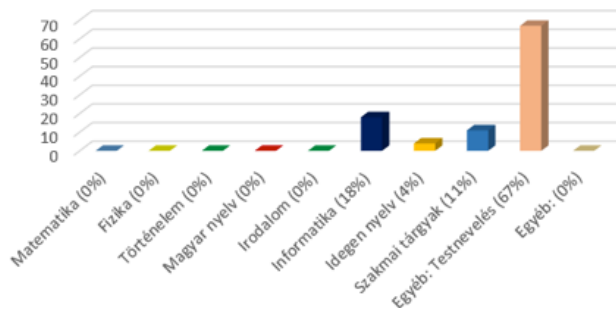
14. ábra. Szoktál-e olvasni?

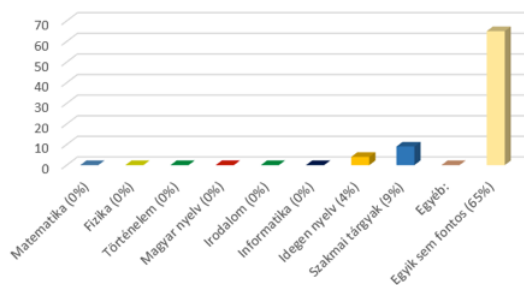
15. ábra. Ha olvasol, akkor hetente hány órát töltesz olvasással?

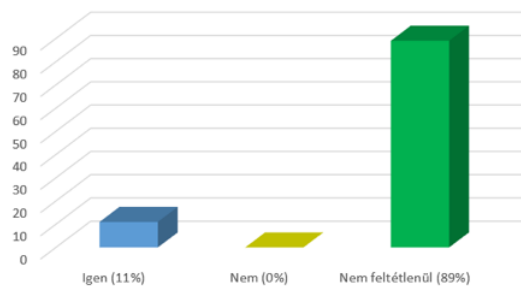
16. ábra. Milyen tantárgyakat tartasz fontosnak?

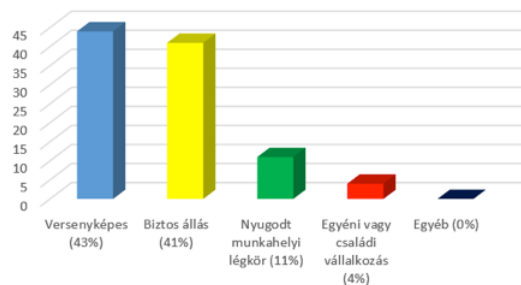
17. ábra. Mely tárgyakat tartod feleslegesnek?

18. ábra. A végzettséget fontosnak tartod-e?

19. ábra. Milyen munkahelyet képzelsz el magadnak?

Diákok véleménye az internetről (A pedagógusok által kitöltött kérdőívek értékeléséhez hasonlóan a diákokkal is folytattam személyes beszélgetést a válaszok pontosítása miatt)

A felmért diákok napi 5–7 órát töltenek az internet előtt, szokásaikat tekintve elsősorban nem a közösségi oldalakat böngézik, sokkal inkább különböző játékokkal, zenehallgatással, filmek letöltésével, nézésével foglalkoznak.

Nagyon szeretik a Youtube-on a különféle humoros rövid videókat, amiket hétköznapi emberek töltenek fel.

Diákok véleménye az okos eszközök segítségéről, a tanulás elősegítésében

A hagyományos ismeretanyag-forrásokat már nem igazán használják. A könyvtár, a nyomtatott sajtó nem divatos.

Az általános vélemény szerint mindent megtalálnak az interneten.

A napi információhoz az elektromos sajtón keresztül jutnak.

Diákok véleménye a tanulási szokásaikról

A közismereti tantárgyakat teljesen feleslegesnek ítélik meg.

Ami a közvetlen szakmához, esetleg sporthoz köthető tantárgy azt befogadják.

A mért fiatalok többsége csak az iskolában tanul, a hallottak alapján szerez némi ismeretanyagot.

Sem otthon nem tanulnak, sem egyéb lehetőségeket nem használnak ki.

Diákok véleménye a megszerzett, vagy megszerzhető végzettségről

Ami kellene. Biztos munkahely.

Versenyképes fizetés, bármi áron.

Céges autó, céges telefon, klímás iroda és rengeteg pénz.

Hosszabb távon nagyon sokan külföldi munkavállalásban látják a boldogulásuk lehetőségét.

Bizonyítás

HIPOTÉZIS I.

Szerettem volna, ha a hipotézisem megdőlné és a felmérés azt bizonyította volna, hogy rosszul és nagyon sötéten látom a mai fiatalok alulmotiváltságát. Sajnos jól láttam.

A mai fiataljai nagyon nincsenek könnyű helyzetben. A már említett információhalmaz, ami dől rájuk mindenhol, biztos családi háttér és iránymutatás nélkül kezelhetetlen. Nagyon sok adatot kapnak szinte másodpercenként, amiből nekik kellene „kimazsoláznunk” a valóban hasznos és értékes dolgokat.

A család és a szülő szerepe nagyon fontos ebben az esetben is. Tapasztalatom szerint nem fordítanak kellő figyelmet a szülők a gyermek irányítására. Nem vagy csak nagyon kis mértékben fogadtatják el magukat a gyermekükkel (ezt később a pedagógus kollégákkal kapcsolatban is kifejtem).

Szinte minden felvetett problémára az a leggyakoribb válasz, hogy nincs rá idő. Biztosan így van és nem tisztem megítélni bárkinek is a gyermekevelési módszereit, a szabad idejének a hasznosabb eltöltését.

Vizsgáltam a korábban felnövekvő generációk idejében is sokat dolgoztak a szülők (GMK., maszekolás), viszont sok anya háztartásbeliként otthon maradhatott a gyerekeket nevelni. A sokgyermekes családmódelben a nagyobb testvérek is besegíthettek.

A mai világ változása szerencsére kimozdította a család nőtagjait és ők is keményen kiveszik a részüket a család anyagi helyzetének a javításából, valamint a mai asszonyai már tanultak, vezető pozíciókban töltenek be szerepeket, ami nagyon helyes. Ha a családban nem oszlik meg a teherviselés, akkor minden feladat az anyára hárul, aki nem fog tudni megfelelni ennyi elvárásnak és a szülő-gyerek kontroll megszűnik. Nem feladatom, hogy szociológiai felmérést végezzek és a családokban előforduló hibákat kutassam.

De véleményem szerint nagyon szoros az összefüggés. A jelenkori családokban már nincsenek meg azok az általunk nagyra tartott értékek, amik az idősebb generációk tiszteletét és elfogadását segítenék. A mai fiatalok nem az szüleiktől, nagyszüleiktől tanulják el a hétköznapi élet titkait, hanem jó esetben az iskolában vagy rosszabb esetben a baráti körből. Ami sokszor nem biztos, hogy a leghelyesebb irány.

Természetesen nem feledkezhetünk meg a társadalom és politika befolyásáról sem. Mindenféle és mindennemű politikai elhajlást mellőzve tudomásul kell vennünk, hogy ez a világkép, amit a gyerekeink látnak nem segíti őket abban, hogy örömmel kezdjenek bele a tanulmányaikba, vagy hogy a továbbtanulásban lássák a boldogulásuk felé vezető utat. Nagyon sok a rossz példa, ami a televízióból, a különféle „celeb” műsorokból áramlik a fiatalok felé.

Ezzel kapcsolatban jó példa olvasható Hankiss Elemér *Proletár reneszánsz* c. könyvében. Többek között az erkölcsi normák megváltozásáról. A „ne legyél becsületes, de legyél sikeres!”-elv tökéletesen visszaköszön a mai viselkedési és életviteli normákban.

Természetes, hogy ezeket a példákat látva nem az lesz az első gondolata a fiatalnak, hogy tanuljon. Könnyen, gyorsan, tanulás nélkül akar minél gazdagabb, ismertebb, sikeresebb lenni. Véleményem szerint, és ezzel nem vagyok egyedül, nagyon rossz ez az irány. Tehát, megállapítható, hogy ezzel a hipotézissel valós problémát boncolgattam.

HIPOTÉZIS II.

Ahogy már említettem, a „Z”-generáció és a megelőző/követő generációk sem az idősebbektől szerzik meg a mindennapi élethez szükséges tudásukat. Nagyon nehéz elfogadtatni, a hagyományos könyvalapú oktatási módot. Nem akarnak frontális oktatást. Nem akarnak olyan tudást, ami nagyon sok tanulással, ismeretanyaggal és fáradtsággal jár.

Természetesen ismét felmerül a család szerepe. Abban a családban, ahol fontos már kisgyermekkorban, hogy milyen értékekkel, értékítélettel ruházzák fel a gyerekeiket, sokkal könnyebb lesz elfogadtatni az olvasást, az írott anyag értelmezését, a tudás vagy akár az ember tiszteletét. Nagyon sok külső inger éri a gyerekeinket. Nagyon sok inger az otthonától, a szülőktől távol, az iskolában, kollégiumban, baráti körben, edzésen. Ezek az ingerek szinte soha sem egyeznek meg az otthoni ingerekkel. Ha a gyereket felvértezzük a felé áramló, általunk mint felnőtt és a gyermekének jól akaró szülő által rossznak tartott ingerekkel szemben, akkor véleményem szerint biztosan könnyebben fog később is saját magának felállítani értékrendeket. Nem kell szégyellni akár kisgyermekkorú csemeténket elhordani a könyvtárba, ahol megtapasztalhatja a könyvek milyenségét, az olvasás szépségét, a könyvtár szentélyét. De ha ezek elmaradtak, akkor nekünk pedagógusoknak kell „ehetővé” tenni az oktatni kívánt tananyagot.

Ehhez nagyon sok lehetőség van a kezünkben.

Az interaktív oktató eszközök, az okos telefonok, laptopok, projektorok mind ezt a munkát segítik elő. Minden diák egyéniség. Mindegyik diáknak van valamilyen értéke, van valamilyen terület, ami érdekli. Sokszor tapasztaltam, hogy nehezen nyílnak meg, mert tartanak az elutasítástól. A beszélgetések során kiderül, hogy sokszor otthon sem figyelnek rájuk, vagy nem veszik őket komolyan. Emiatt bezárkóznak és a szülők, pedagógusok sem tudhatnak meg róluk értékes információkat.

A felmérésekből és a személyes tapasztalatomból úgy ítélem meg, hogy ezek tények. A „Z”-generáció nem akar nyüglődni a hagyományos tanulási formákkal, minél egyszerűbben akar csak minimálszinten tudáshoz jutni.

Ha ezt számára érdekes módon teheti, akkor érdekli, ha nem, akkor nem.

HIPOTÉZIS III.

Kényes kérdés, hogy a hagyományos módszerekkel oktató pedagógust mennyire fogadják el a diákok és az oktatási módszereivel mennyire akarnak tanulni. Én sem tartozom a fiatal pedagógus generációhoz de nem emlékszem, hogy valaha gondot okozott volna, hogyan kommunikáljak a „gyerekeimmel”. Természetesen a honvédségi előéletem ezt befolyásolja, hiszen a folyamatosan „frissülő” állomány „fiatalon tartott”.

Elég sokat beszélgetek a kollégákkal és természetesen a diákokkal is. Tapasztalatom szerint sokan nem vagy csak nehezen képesek haladni az idővel. A mai fiatalok nem fognak úgy kommunikálni, ahogyan mi. Nekünk kell úgy kommunikálni, ahogyan ők teszik. Minden tanár kolléga okostelefont használ. Laptoppal, projektorral felfegyverkezve indul harcba nap, mint nap. De sokan valahogyan még sem tudják elfogadtatni magukat a diákjaikkal. Hiába a sok okos eszköz, ha a fejben minden megmaradt a hagyományos módon. Ezeket a gyerekeket nem lehet már a padhoz szögezni és poroszos módszerekkel oktatni.

Ha ők pörögnek mi pedig nem, akkor lemaradunk.

Nagyon nehéz saját magunkat átkonvertálni, de nem is értem, hogy akik évtizedek óta (én csak tizenkét esztendeje tanítok) a katedrán élnek, hogyan nem voltak képesek a változásra.

Napi szinten tapasztalom, a nálam sokkal fiatalabb tanárok is szenvednek, hogy fenntartsák a tanulóik figyelmét.

Valamikor tanultuk, hogy a kezdő pedagógus ismérve: az óra egyharmada tanítás, kétharmada fegyelmelés. Ma nagyon sok osztályban a rutinosabb tanároknál ismét jelentkezik ez a probléma.

A beszélgetéseim, hospitálásaim alatt kiderült, hogy sem a diák, sem a tanár nem tisztelik egymást kölcsönösen. Sok esetben találkozom olyan kollégával, aki „csak túl akarja élni” az óráját. Szabadulni a feladattól.

Természetesen minden osztályban van olyan gyerek, aki hangadó, viszi a prímet, vagy csak bohóckodik. Valószínűleg neki otthon is vannak problémái. Vagy nem kap kellő figyelmet, vagy túlzottan nagy a fegyelem, illetve magasak az elvárások vele szemben és nem képes ezeket „megugrani”.

Minden diákhoz van valamilyen kulcs.

Szeretnék egy személyes példát megemlíteni. Tizennegyedik évfolyamos Automatikai műszerész diákom, aki már harmadik alkalommal járta az évfolyamot és semmilyen jelét nem mutatta, hogy érdekelné a tananyag. Év vége felé gyakorlati oktatáson feladatot szabtam a számára, hogy állítson össze egy elektropneumatikus kapcsolást. Nem igazán haladt, pedig biztos voltam a tudásában. Hirtelen gondolatból vezérelve kérdeztem meg, hogy mikor indul autóbusz legközelebb a településre, ahol lakott. Majd közöltem, ha gyorsan kész a kapcsolás, akkor még elérheti. Ettől kezdve ezzel ösztönöztem. Utolsó órán a kapott feladat elvégzésének a jutalma az volt, hogy korábban hazamehetett. Természetesen ezzel mindenféle szabályt megsértettem, de a cél szentesítette az eszközt.

Négyes eredménnyel végzett. Ez egy példa, de számtalan lehetőség van a tanár kezében, amivel érdekessé lehet tenni egy órát. Ezek a fiatalok semmilyen szakmai, életviteli tapasztalattal nem rendelkeznek. Jogosan várják el tőlünk, hogy mi adjunk át nekik valamilyen számukra is elfogadható értéket. Tudom, hogy nehéz és fárasztó is a feladat, de erről is szól a „pedagóguseskü”.

Nagyon sokat hallgatom a kollégák panaszait. Szinte mindegyiküknek van „nem szeretem” gyereke. A miértekre voltam kíváncsi és meglepődtem, hogy igazából nincsen rá magyarázat. Viszont egyre többször a mindenkivel baj van is elhangzik. Szerintem itt a hibát már a kollégában is kellene keresni. Generációs problémának is mondhatnánk, mint ahogyan a mi korosztályunkkal is voltak akár fegyelmezési gondok is és valószínűleg a szüleinkkel, nagyszüleinkkel is megesett, hogy nem épp a legjobb színben tűntek fel a tanáraik előtt.

Hogy miért nem akarják az említett generáció fiataljai elfogadni a tanáraikat, oka lehet a szerintem sok mindenre ráhúzható CS.H.I.. Megint csak a család, az otthonról hozott értékek, a nevelés, a neveltetés, a szülők odafigyelése, a tisztelet megadása lehet a megoldás. Nagyon régi berögződés, hogy az írástudó ember kicsit más volt, kicsit furcsa volt. Ez persze ma már történelem és azóta ennek megfelelően elvesztette az értékét. A már korábban is felmerült probléma, hogy a mai fiatalok már nem az idősebbektől hanem az internetről, egymástól próbálnak ismeretanyagot elsajátítani. Valahol lehet ez is az ok, hogy a tanár miért nem képez a tudásával akkora értéket. Ehhez még nagymértékben hozzátesz, ha a pedagógus a saját vonalát követi, attól nem akar, vagy nem tud eltérni és ezáltal még nehezebben fogják a diákjai elfogadni. Summázva: a hagyományos oktatási rendet a modern technológia segítségével kombinálva kell a diákok figyelmét felkeltve tanítani. Változnunk kell a kor és a következő generációk igényéhez mérten.

Befejezés összegzés

TANULNI! DE, MIT ÉS HOGYAN?

Az, hogy milyen minőségi életet élünk, nagyban függ saját magunkhoz, a másik emberhez és a környezetünkhöz fűződő viszonyunktól.

Az emocionális nevelés, a generációk közötti kommunikáció, az idősebb korosztály elfogadása nagyban segíti a felnövekvő generáció, tanuláshoz való viszonyát.

A „mi időnkben” általában apáról, fiúra szállt a tudás. Vidéken vagy városban ahogyan az apa tanulta az ő apjától, ugyanúgy adta át a fiának a különböző eszközök használatát, ismeretét és az volt a gyermek előtt a példa. Mai gyermekeink már javarészt az iskolapadban kellene, hogy megszerezzék a tudást és emiatt talán a korosabb emberre nem mint példaképre, hanem mint már kiöregedett, használhatatlan és ezáltal feleslegessé vált koloncra tekintenek. Természetesen ebben a kialakult szemléletben nagy szerepe van a

családnak. Egy relatíve nagy családban felcseperedő gyermek, ahol működik a szülők iránti tisztelet, természetesen másképpen fog tekinteni akár a tanárára is és jobban el fogja fogadni a tanár szavait, tanítását. Egyre kevesebb az említetthez hasonló családmodell, ezért a pedagógusnak kell „emészthetőbbé” tennie az órát. Az oktatási rendszerünk még picit kullog az események után és vannak még olyan kötelező olvasmányok, amiket akár a mi szüleink és nagyszüleink is kötelező jelleggel olvastak el, de a „Z”-generáció már nem köti le. Őket valamilyen, a koruknak megfelelő olvasnivalóval, interaktív foglalkozásokkal kell belevonni a tanulásba.

A tanulásról alkotott kép folyamatosan változik. Sokan mind a mai napig a tanulást az iskolához kapcsolják, pedig egész életünkben folyamatosan tanulunk. Ezzel nem kisebbítve az intézményes tanulás jelentőségét, de kijelenthetjük, hogy felnőtt korunkra tudásunk javarészt tapasztalati úton szerezzük. Pszichológiai tanulmányainkból ismerjük a rejtett tudáselsajátítás és tanítás nélküli tanulás fogalmát (pl.: soha nem gondoltuk végig, hogy a munkahelyünk, iskolánk és a lakóhelyünk között milyen épületek, üzletek találhatóak. Mégis el tudjuk sorolni őket.) Kimondhatjuk, hogy a család felelős az alapokért. Életünk első éveiben sok minden eldől.

A szülő ekkor alapozza meg a gyermek személyiségét, tudásrendszerét, a világhoz és benne az emberekhez fűződő viszonyát. Nem mindegy tehát, hogy mit ad és mit nem ad a gyermekének az élet első éveiben, hiszen az agy az első hat esztendőben rendkívüli aktivitást mutat. Nagy bűn lenne ezt a szentitív időszakot semmibe venni. Ha a családi háttér a gyermek tudásbeli igényeinek megfelelő volt, akkor ez az igény könnyen továbbfejleszhető és a tanárnak kevesebb dolga lesz, mert alapvető, hogy a gyermek ismeretek megszerzésére vágyik.

A „Z”-generáció tagjai ahogy korábban említettem, nem csak életük későbbi szakaszában, a korábbi generációkkal ellentétben, szakmai, vagy társadalmi nyomás hatására, hanem már beleszületve kezdték alkalmazni a digitális technológiát. Ez egy olyan dinamikusan változó hardveres, szoftveres világ, ami folyamatos kihívások elé állítja a fiatalokat. Nekik már a társas kapcsolataik is ebben a világban zajlanak és az ismeretszerzési, tanulási, problémamegoldási folyamataikat is a rendszeren keresztül intézik. Amíg a korábbi generációk életében élesen kettéválasztva jelent meg a valós és az online jelenlét, addig a „Z”-korosztály számára e kettő harmonikusan fonódik össze.

Ehhez még hozzávehetjük, hogy milyen kevésbé éles határvonal húzódik a gyermekkor és az ifjúkor, illetve az ifjúkor és a felnőttkor között, rögtön megérthetjük, hogy a szórakozás és a tanulás, vagy munka tartományai egybefolynak.

A korábbi generációk esetében tökéletesen működött a tanár-diák leosztott szerep. A tanárok eszköztára korlátozott volt. A diákok univerzális, tényközpontú, egymástól elszigetelt ismerethalmazokat és szummatív értékelést kaptak.

A diákok kognitív eszköztára pedig jellemzően a memorizálásban és az azt követő felidézésben merült ki.

A „Z”-generáció ezzel szemben az elszigetelt tények mellett komoly igényt mutat a felfedezés örömeire,

a kontextusba ágyazott tudásra. Ez a korosztály a fix szerepek helyett a dinamikusan változó, kölcsönös együttműködésen alapuló viszonyokat részesíti előnyben. A tanárookra sokkal inkább mentorokként tekintenek, az oktatás színhelyében és a számonkérésben is sokféleséget keresik. A digitális nemzedék inkább egy személyre szabott, a világ változásait adaptáló, kölcsönös interakción alapuló tudománykommunikációt igényel, semmint egy elavult, társadalmi és technológiai környezettől függetlenül sulykoló, merev keretek között mozgó oktatási modellt. Ennek érdekében az oktatási intézményeknek meg kell vizsgálniuk, hogy miképpen igazodhatnak leginkább a változó generációs igényekhez.

A digitális nemzedék oktatása ugyanis csak akkor lehet sikeres, ha a modern technológiák kiaknázása mellett időbeli rugalmasságra, csapatmunkára, sokszínűsége és a tanulók már meglévő tudására épít. Az oktatás progresszívvá tétele érdekében elengedhetetlen, hogy a tanárok és a diákok között partnerkapcsolat alakuljon ki, amelynek egymás kölcsönös tisztelete és megbecsülése az alapja. Feltétel még, hogy a kompetencia-alapú megközelítést helyezzük előtérbe a tartalomalapú megközelítéssel szemben.

Az 1990-es évek végén született gyermekek már a multimédia-tartalmakat részesítik előnyben, az írott szövegekkel szemben, így feldolgozási módszereik is alapvetően non-lineárisak. Rögtön látni akarják munkájuk gyümölcsét és azonnali visszacsatolást várnak. Képesek egyszerre több dologgal foglalkozni. Az őket érdeklő információhoz változatos csatornákon és gyorsan jutnak el. A „Z”-generáció önfejlesztésében kiemelt jellemző a belső tanulási motiváció és a tudatosság. Érdeklődésük szerteágazó, tudásuk növekvő hányada származik iskolán kívüli közegből, és bár fontos igény számukra az ismeretek szórakoztató formában történő elsajátítása, mégis kritikus és reflexív médiahasználók. A tanítással eltelt több mint egy évtized alatt, folyamatosan követem a diákjaim ilyen irányú érdeklődését. Tapasztalatom, hogy egyre kevesebbet néznek televíziót. Már nem akarnak időt fecsérelni a műsorok alatti reklámok nézésére és az előre szerkesztett műsorokra. Inkább a letöltött, bármikor előre-hátra „tekerhető” filmnézést részesítik előnyben.

Természetesen minden gyermek egyéniség. Mindegyikük más alapokkal indult otthonról. Más cél és más családi, gazdasági példa van előttük. Az előzetes beszélgetések és a saját tapasztalataim tükrében állítottam össze a kérdőíveimet. Szeretném meghallgatni mindkét érintett felet, ezért a pedagógus kollégák és a diákok is kérdőívet kaptak. Ezekre olyan kérdéseket próbáltam összeállítani, amikből talán sikerült reális képet alkotnom a jövő generációit érintő problémákról, ami véleményem szerint nagyban befolyásolja a továbbtanulási szándékot.

Az eltelt tizenkét évben, amit tanítással töltöttem, igyekeztem fenntartani a kapcsolatot a végzős diákjaimmal. Ők automatikai technikusok és a 13–14. évfolyamban (2017-től csak 13.) tanulnak nálam.

A saját kis statisztikám szerint még mindig 90%-os azoknak a gyerekeimnek a száma, akik a szakmájukban dolgoznak. A maradék tíz százalék, akik továbbtanultak, pályaelhagyók, netán még a „Mamahotelben” mulatják az idejüket. Ezeknek a fiataloknak jó része természetesen a szakmáján belül folyamatosan képezi magát.

Sokukkal találkozom, amint felnőttképzésben újabb szakképesítést szereznek, hogy több lábon álljanak, de az eredeti végzettségüknek megfelelően vállalnak munkát.

Világmegváltásra nem számítok, de hátha az ismeretekre alapozva valamelyest lehetne segíteni akár a szülőknél, akár a pedagógusoknak, hogy miként ösztönözhetnének jobban a fiatalokat. Nehéz feladat, de ha mindenki partner lenne és egy cél érdekében tevékenyen részt venne a fiatalok oktatásában, nevelésében, akkor szerintem nem megoldhatatlan a probléma. Lehet, hogy csak nekem tűnik problémának, mert kissé régi módi a felfogásom. Lehet, hogy ez lesz a követendő példa és elég lesz az a tudás a mindennapi boldoguláshoz.

Találtam egy szerintem ide illő idézetet. Nagyon egyezik a véleményemmel:

„Az iskola arra való, hogy az ember megtanuljon tanulni, hogy felébredjen tudásvágya, megismerje a jól végzett munka örömét, megízlelje az alkotás izgalmát, megtanulja szeretni, amit csinál, és megtalálja azt a munkát, amit szeretni fog.”

(Szent-Györgyi Albert)

Minden szülőnek és pedagógusnak ez kell, hogy a legfőbb célja legyen.

Nagyon sok, a kutatómunkához tartozó anyag fellelhető a különböző internetes oldalakon. Rengetegen kutatták már az okokat, keresték a választ és sokan gondolták, hogy megtalálták. Én szkeptikus vagyok ebben a témában, szerintem a következő generációk folyamatosan kérdések elé állítják majd a nevelőiket. Nehéz eldönteni, hogy ez jó, vagy rossz, de az biztos, hogy nagyon sok kitartást és igyekezetet fog megkövetelni a szülőktől és a tanároktól egyaránt. Lehet tudományos alapon keresni, ráfogni a genetikai változásokra, a társadalmi és politikai beavatkozásokra. Ez a kérdőívekre adott válaszokból is kiderült. A megszondázott pedagógusok java ezeket is okokként jegyezte meg.

Galéria

Sóti István fotói (San Francisco)

